

СУБҲОН ҲАБИБУЛЛО

КҮҲИ АБР

Душанбе
«Адиб»
2013

ББК 84 Тоҷик 7-4-5

Ҳ – 32

Мухаррир *Гурез Сафар*

Ҳ – 32 **Субҳон Ҳабибулло. Кӯҳи абр** (*барои наврасон ва ҷавонон*). – Душанбе, «Адиб», 2013, 80 сах.

Субҳон Ҳабибулло омӯзгор асту ҳама шеърро ҳикояҳояш аз рӯзгори бачаҳо маншаъ гирифта, дар либоси бадеият пешкаши хонанда мегардад.

ISBN 978-99947-2-262-4

© Нашриёти «Адиб», 2013.

ШЕЪРҲО

МАКТУБИ САРБОЗ БА МОДАР

Ало, модар, бишав осуда аз ман,
Қасам орам, Ватан, бар номи покат,
Ки ман худ ҳамчу фарзанди шарафманд,
Ниғаҳбонӣ намоям марзу хокат.

Ба рағми душманон монанди кӯҳе,
Ки бошад росту барҷою маҳкам.
Барои хифзи ҳар буду набудат
Зи раъду барқу бороне натарсам.

Барои хифзи марзу буму номат,
Ватан, лозим шавад, ҷон медихам, ҷон,
Бишав, модар, зи ман дилпур, ки бошам
Турову кишварамо ман ниғаҳбон.

МАВСИМИ САФАРБАРӢ

Биё, ту ҳам қафо намон
Ба мавсими сафарбарӣ.
Барои хифзи ин Ватан
Биё, бирав ба аскарӣ.
Биё ту, дӯсти бовафо,
Зи аскарӣ намон қафо.

Ба гӯши мо расад чу барқ
Садои даъвати Ватан.
Биё, шавем мушти даст
Барои нанги хештан.
Биё ту, дӯсти бовафо,
Зи аскарӣ намон қафо.

Чу рӯди Омуи бузург,
Зи ҷӯчаҳои ин Ватан.
Зи ҳар канори ин диёр,
Яке шавем, чу ҷону тан.
Биё ту, дӯсти бовафо,
Зи аскарӣ намон қафо.

АФСОНАИ НАППА - НАВ

Момои афсонагӯ,
Худ гӯё шуд афсона.
Гап дар сари он, ки ӯ
Хобида буд дар хона.
Хурмаи қуруташро
Овехта дар шохи бед.
Онро маҳкам печонид
Бо карбоси сап-сафед
Чун ҳарвақта гирди бед
Ҷамъ омаданд майнаҳо.
-Ғиз-Ғиз,-ба кори момо
Ханда намуданд онҳо.

-Охир мо соҳибчангал,
Минқорамон ҷоншикор.
Пора кардани карбос
Ду карат ду аст ин кор.
Яку дуою сею чор,
Сар кардем акнун ба кор.
Қурутро хона бурданд
Бо чанголу бо минқор.

Момо шуд аз хоб бедор,
Чун ҳаво гардид салқин,
Дида хурмаи холӣ,
Андаке гашта ғамгин.

Бегаҳ дар ҷоғаҳи хоб
Андеша гардид тавлид,
Гапи қурут-майна
Афсонаи нав гардид.

НАВРҮЗ ЧАҲОНӢ ШУД

Эй кавкаби рахшанда,
Эй боди хӯрушанда.
Офтобаки қонбахшо,
Қон, моҳаки тобанда,
Олам ҳама шуд Наврӯз,
Наврӯз чаҳонӣ шуд.

Эй муждаи наврӯзӣ,
Эй рӯи гули бодом.
Бойчечаки зери барф,
Эй лолаи рӯи бом.
Олам ҳама шуд Наврӯз,
Наврӯз чаҳонӣ шуд.

Эй рӯди хурӯшанда,
Пӯдинаи пушти қӯ.
Бӯи дигаре шуд паҳн
Аз сабзаю аз ҳулбӯ.
Олам ҳама шуд Наврӯз,

Наврӯз чаҳонӣ шуд.
Эй чархаи момой,
Испораки бобой.
Шуд нарм Замин акнун,
Чун ҳалвои бобой.
Олам ҳама шуд Наврӯз,
Наврӯз чаҳонӣ шуд.

Куку ту мағӯ ку-ку,
Шоҳид, ки парасту аст.
Булбул ту бизан чаҳ-чаҳ,
Наврӯз, ки аз ту аст.
Олам ҳама шуд Наврӯз,
Наврӯз чаҳонӣ шуд.

СУРУДИ МАКТАБ

Маскани дониш,
На ҷои роҳат.
Кони маърифат,
Макони меҳнат.
Ҷону ҷаҳонам ,
Ҷисму равонам.
Ҳастию ҳастам,
Дил ба ту бастам.

Шоида гардид
Бобо Шамсулло.
Гашта қадри ӯ
Аз ҳама боло.
Ҷону ҷаҳонам ,
Ҷисму равонам.
Ҳастию ҳастам,
Дил ба ту бастам.

Эй хонда дар ту
Бобою додом.
Худи ман акнун
Меҳонам дар он.
Ҷону ҷаҳонам ,
Ҷисму равонам.
Ҳастию ҳастам,
Дил ба ту бастам.

ПАРАСТУ

Пар-пар бизан парасту,
Муждаи фасли баҳор,
Омадӣ, хуш омадӣ,
Туро будем интизор.
Дар манзили инсонҳо,
Чун гунчишк дар суроҳӣ,
Беминнат дар сақфи бом
Баҳри худ лона созӣ.

Ҳамнафаси одамон,
Уболаку тезпарвоз.
Биёву наздам нишин,
То шавем бо ҳам дамсоз.

КЎҲИ АБР

Сафеду сиёҳ
Кӯҳ, кӯҳи пахта.
Равон ба ҳар сӯ
Ба ҳам омехта.

Доҳили ин кӯҳ
Оташ ҳам дорад.
Садою даҳшат,
Борон биборад.

Абри баҳор аст
Ин кӯҳи азим,
Ҳосил аз он аст
Дар рӯи замин.

РОҲ

Раҳсозамак, раҳ бисоз,
Раҳи тахтеву ҳамвор,
Раҳи росту соз бисоз,
Равем дар он беозор.
– Марҳамат, сафар бинмо,
Фасли сармову гармо,
Равон бишав бемалол,
Аз ҷануб то ба шимол.
Аз доҳили нақб гузар,
Хоҳӣ агар, шаб гузар.
Ин маркази Осиё
Туро барад Аврупо.
Марҳамат, ба Чин равед,
Ё ки ба Мочин равед.

Аз пӯли Панҷ ба Афғон
 Хохӣ, гузар чӯрачон.
 Будааст раҳ чон ба тан,
 Чун раги хун дар бадан.
 Меҳан агар бувад тан,
 Роҳ аст чони меҳан.

ПАЖҮҲИШГАР

Аслан номи шафтолу
Шояд бошад шоҳолу.
Вазири донои ӯ
Ҳо, ана он зардолу.
Олуҷабандакро бин
Бари кулчашафтолу.
Турш аст олуҷаю
Қаҳрӣ бо ӯ қаҳролу.
Гелосу куксултон ҳам
Хеши наздики олу.
Бовар надорӣ, шаф-шаф
Нагу, пурс аз шафтолу.
— Мо ҳама аз як авлод,
Аз як реша он олу.
Аз пасу пеш ба реша,
Часпидаем чу ору.

ХАМСОЯ

Бех аз хеши дур
Ҳамсоя бошад.
Дар шодию ғам
Чун соя бошад.

Модарам рӯзе
Гардида бемор.
Аз шиддати дард
Печида чун мор.

Ними шабу ман
Музтару бедор.
Ҳамсоя гардид
Аз ӯ хабардор.

Бар сари болин
Омад Сафармоҳ.
Маряму Зебӣ,
Ако Абдуллоҳ.

Бо мадади ӯ
Ёрии очил.
Расида омад
Хело ба таъчил.

Танҳо намондем,
Бе ошу бе нон.
Буд ғамхори мо
Ҳамсояҳомон.

Ҳамсоия хуб
Сармоя бошад.
Дар сидку вафо
Ҳампоия бошад.

З-ин рӯ мегӯянд,
Хона ту нахар,
Ҷустуҷӯ карда,
Ҳамсоия бихар.

ШОИРИ СУЛҲОФАРИН

Барои устод Мирзо Турсунзода

«Шоиро, аз сӯхтан дорӣ хабар»,
Навниҳолонат бигардад пурсамар.
Орзуят буд сулҳи пойдор,
Бин, чи сон гардида ваҳдат устувор.
Шоиро, мулкат дигар, рӯдат ҳамон,
Ифтихори мостӣ то ҷовидон.
Эй падар, устои аъзам, шоиро,
Рӯҳи покат шод бошад доимо.

ПАРВОЗИ ХАЁЛҲО

Рӯ ба рӯ бо ҳам нишаста,
Бо хумори рӯю мӯят.
Ту надорӣ заррае хис,
Ман вале мастам зи бӯят.

Бӯсаҳоям карда парвоз,
Бесадо чун нури маҳтоб.
Бар лабонат нақш баста,
Карда онро ламсу шодоб.

Ту зи дунёи дарунам беҳабар,
Мебароям аз қарори худ бадар.
Ин дили ман раҳна бар соҳил занад,
Ҳамчу тӯфоне хурӯшон, ҳамлавор.

ДУХТАРИ ХУРРАМЗАМИН

Духтари Хуррамзамин,
Моҳи равон дар Замин.
Шефтаат ман шудам,
Бурда маро ақлу дин.
 Ҳусни ту шуд ҷоншикор,
 Ҷавшани ҷон пора кард.
 Ҷилваи ҷашмони ту
 Бар ҷигарам кора кард.
Ҷабру ҷафо мекунӣ,
Моро адо мекунӣ.
Ваъдаи ту бешумор,
Кай ту вафо мекунӣ?
 Қаҳқаҳаву хандаат,
 Хониши кабки дарӣ.
 Ҷилваи ту чу товус,
 Ақлу ҳушам мебарӣ.
Хаста шудам, раҳм кун,
Эй маҳи олампаҳо.
Боре зи рӯи шафқат
Ор ба ман як нигоҳ.

АФСОНАИ НАВИ ДОНАИ КАДУ

(мазмун аз халқ)

Бар қиссаам гӯш кун писар,
Фарзанди ман, ҷону чигар.
Дар як макони дилнишин,
Дар деҳаи Хуррамзамин
Як пиразан танҳою зор,
Бо ашки сӯзони қатор,
Дар кулбаи фарсудае,
Аз бахти худ н-осудае.
Дар ёди се нахли ҷавон,
Он се ҷавони бенишон,
Ин се ҷавони таҳамтан
Дар ҳифзи ин зебоватан
Рафта фидо карданд ҷон,
То дигарон ёбанд амон.
Дар ҷанги дури Гирмон
Гаштанд онҳо бенишон.
Модар зи дарду сӯзу доғ
Гаҳ курпа медӯхт, гаҳ қуроғ.
Қалбаш чу мӯяш буд сафед,
Чашмаш ба раҳ буд боумед.
Дар саҳни айвон, зери бом
Фароштурук сохт ошён.
Рӯзе само ҳам хира гашт,
Чун қалби душман тира гашт.
Борону барфе ногаҳон
Борид зи умқи осмон.
Якбора шуд сармои сахт,
Боғоту дашт гардид карахт.
Аз сардиҳову гушнагӣ
Дар ёд н-омад ташнагӣ.
Кошки бувад як ҷои гарм,
Болиштаку таҳҷои нарм.
Бар пиразан гардид яқин,
Аҳволи достак гашта қин.

Гиря гулӯяшро бубаст,
Об аз ду чашмонаш бичаст.
Он пиразан бо эҳтиром,
Ўро гирифт аз сақфи бом.
Бар хонаи гармаш бибурд,
Дар бистари нармаш супурд.
Пашша бизад, дошт кирмак,
Баҳри хӯроки достак.
Баъди ду рӯз осмон кушод,
Достак пару болаш кушод.
Пар зад ба осмони кабуд,
Гӯё гаҳе дар ғам набуд.
Чун ҳафта нагзашт аз миён,
Он достак гардид аён.
Пар зад пасу пеш сею ду,
Партофт як дони каду.
Кампир таҳайюр бар чабин,
Донро бикорид дар замин.
Бигзашт чанд рӯзи дигар,
Дони каду дода самар.
Танҳо самар як дона буд,
Як дона чун афсона буд.
Ҳар рӯз гардида калон,
Рафта расид то пушти бом.
Ҳар кас ки дид он кадуру,
Ангушт ба дандон карда чо.
Туф-туф бикарда ҳар замон,
Пирзан ба худ дар ҳар макон,
«Аз чашми бад дорад нигоҳ
Ин чӣ бало, ин чӣ бало».
Рӯзе каду пухту расид,
Бояд зи полиз баркашид.
Хурду калон, аҳли маҳал
Як субҳ пагоҳӣ бармаҳал
Бардошта бо ҳоюҳо
Айвони кампир карда чо.
Он гаҳ яке бо корди тез
Онро бурид, кард резу рез,
Танҳо зи дохили каду
Пайдо бишуд се дони ӯ,

Се дон чу лаълии калон,
Дар рӯи ҳар як буд аён
Акси ҷавонони Ватан,
Се писари он пиразан.
Кампир бигаштӣ ҳушу гӯш,
«Э вой!» гуфту рафт зи ҳуш.
Бори дигар омад ба ҳуш,
Қалбаш биомад бар хурӯш.
Ҳамроҳи ӯ ҳамсояҳо
Пок карда аз ҷашм ашкҳо.
Пирзан бидид бори дигар
Нурҳои ҷашм, ҷону ҷигар.
Баъд аз гузашти сол шаст,
Кампир зи ғам андак бираст.
Раҳмат бигуфт бар дастак,
Осуда гашт он кампирак.

РАНГИ ВАТАН

Паҳлуи тахтаи синф
Як харита овезон.
Харитаҳо гуногун,
Ин харитаи ҷаҳон.
Сурху сабзу нилобӣ
Мамлакатҳо ба сад ранг.
Тобад ба дида дилкаш
Мамлакате қаҳваранг.
Барои ман муқаддас
Ин хоки ошно аст.
Хоки ба ҷон баробар –
Тоҷикистони мо аст.
Хобам ва ё ки бедор,
Бе шубҳаву бе гумон
Ёбам ҷашми пӯшида
Ин кишвари ҷоноҷон.
Он сон, ки модарамро
Байни садҳо зан ёбам.
Дарҳол байни сад ранг
Ватанамро ман ёбам.

БА РОҒУН МЕРАВЕМ

Оча, ба ман паз кулча,
Ҷо кун онро дар бухча.
Ман меравам РоғунНОБ,
То ки бандам пеши об.

Падарам он ҷо коргар,
Марди матин, кафшергар.
Ба як гурӯҳ коргарон
Ўро намуда сарвар.

Бо падар фаҳрам, аммо
Аз ҳама пеш мешавам.
Шӯҳратёр гашта дар қор,
Падари хеш мешавам.

Мешавад барқ фаровон
Зимистону тобистон.
Зиндагӣ ширин шавад,
Обу барқ ҳузури қон.

ДУХТУРИ ДАНДОН

Духтури дандон
Шуд дарди дандон.
Ў буд чорасоз,
Акнун монд ҳайрон.

Бори аввал ў
Гашта парешон.
Дар нимаи шаб
Гардида нолон.

Будааст душвор
Худ дарди дандон,
Гӯё ки ин дард
Надорад поён.

Духтур-чорасоз
Монда бечора.
- Тоқат кун то субҳ,
Ин аст чора.

Садҳо дандонро
Канда ӯ хандон.
Ин кор барояш
Буд хело осон.

Акнун навбати
Кандани дандон.
Ба ӯ расидаст,
Метарсад аз он.

ДАҲМАРДА

Бо чеҳраи гандумӣ,
Аз пушти бузу бара
Боло шавему поён,
Бар пуштаю бар дара.

Бар сар на хаёлеву
Дар дидаам хобе нест.
Мефаҳрам аз ин касбам,
Бар ҷисми ман тобе нест.

Ҳар чашмаи ин кӯҳсор,
Гулу гияҳу гулхор
Доруи табианд
Бар ҷисми басе бемор.

Қувваи ман баробар
Ба даҳ марди таҳамтан.
3-ин рӯ манам даҳмарда,
Ҳокими дашту даман.

РУБОИЁТ

Хуррамзаминам ҳамеша хуррам бошад,
Бо ҷумлаи мардумон чу ҳамдам бошад.
Ноне, ки ба хоки поки он пухта шавад,
Эй кош насиби ҷумла одам бошад.

Дар олами пурфитна яке масрур аст,
Он аст ба роҳате, ки кораш зӯр аст.
Бечора касе, ки фоқаю ранчур аст,
Ў зинданамоясту вале дар гӯр аст.

Дар он лаби бора шишта як кабки дарӣ,
Фарёд ҳамекунад вай аз бебасарӣ.
Ў нола барои ёр дорад шабу рӯз,
Чуфти ӯ барои риск дар дарбадарӣ.

Аз кӯча гузашту рафт ду мӯрмиён,
Хубони ҷаҳон бувад ду абрукамон.
Чун себаки ду кафон ба ҳам чилвакунон,
Фарқе натавон гузошт байни онон.

АЗ ИШҚ МАШАВ САРМАСТ

Он тори сари зулфат
Бо тори дилам пайваст.
Аз шодӣ дилам, ҷоно,
Аз қолаби худ барҷаст.
Чун рӯй намудӣ во,
Маҳтоб бишуд сарпаст.
Чун шери ба танҳой,
Дар ишқи туам хунмаст.
Анеша бикун, Субҳон,
Аз ишқ машав сармаст.

ҲАСРАТ

Як замоне ҳамчу санги осиё
Орд мешуд нон таги дандони ман.
Як замоне зираи дандони ман
Нақш баста бар лаби ҷонони ман.
Як замоне pistaю мағзеву дон
Мешикасту кайф мекард ҷони ман.
Аз кучо парвои онро доштам,
Як замон мепӯсад ин «сандони»ман.

Ман кунун аз дарди дандон дар азоб,
Эй Худоё, раҳм кун бар чони ман.
Бас пушаймон хӯрдаву дерам бишуд,
Нест дигар доруо дармони ман.

СУМАНАКИ ТАНҶҶҶ

Гандум корид модарам
Дар замини нокорам.
Ғафсии он, во аҷаб!
Қариб, ки буд як ваҷаб.
Гандум сабзид аз борон,
Тамошо кун, чӯраҷон.
Сабзию оби равон,
Ҳузури чашм аз ту, ҷон.
Гандумро намонд пазад,
Ҳатто боло сар кашад.
Дар уғур бо уғурдаст,
Бо қувваи мушту даст,
Аввал бисмиллоҳ гуфтанд,
Сонӣ, куфтанду куфтанд.
Гандуми мо маҷақ шуд,
Куфтаю ҳам пачақ шуд.
Бо қувваи ҳар ду мушт,
Бо ёрии даҳ ангушт
Фушурда сахт куфтаре,
Обашро карда ҷудо.
Ба он об орд омехтанд,
Заволаҳо гирифтанд.
Танҷ пурсуманак шуд,
Ҳавлӣ пур аз занак шуд.
Аз ин неъмат баҳор
Ҳамсоя, хешу табор
Ҳай мазза карда хӯрданд,
Шеърӯ тарона гуфтанд.
Кам-камак аз суманак
Ба хонаҳо ҳам бурданд.
Раҳмат гуфтанд, ки модар
Панҷ панҷааш ҳаст ҳунар.

МАНЗАРАИ ГУЛДАРА

Дар Гулдара
Даҳҳо дара
Пайваст шавад
Ба як дара.
Ҳар як дара
Пуршаршара,
Гулу гиёҳ,
Сара-сара.
Обҳои он
Шӯху зулол.
Нӯшед аз он,
Худ бемалол.
Бедонатут,
Неку бихӣ,
Ангур, анор,
Себи шаҳӣ.
Кабкони маст,
Қақра-қақра.
Тӯтию сор,
Оҳубарра .
Ҳавои хуш,
Бӯи қоқу.
Ҳузури чон
Бӯи хулбӯ.
Хоҳӣ агар,
Биё, чӯра.
Меҳмон бишав
Дар Гулдара.

БАРОИ ЧЌРАҲОЯМ

Барои чўраҳоям
Шаб то саҳар нахуфтам.
Хобам ҳаром карда,
Шеърӯ тарона гуфтам.
Андешаҳо парешон,
Сад суҳан зам намудам.
Қатрае аз хуни дил,
Гўё, ки кам намудам.
Тезгўяк, ҳикоя,
Лутфу сурудӯ чистон.
Ин китоб баҳри шумо,
Зехнатон тез қунад он.
Бисёр хоҳам, чўраҳо,
Оқилу доно бошед.
Дар ҷавоби ҳар савол
Булбули гўё бошед.

ДАНҒАРА

Данғара, эй сарзамини пурсаховат.
Ғаллазори беканорат,
Обҳои камшуморат,
Нозҳои беканорат.
Ташнагию ташнагию ташнагӣ,
Як замон камоб будӣ.
Баҳри оббозию роҳат,
Баъди меҳнат
Нест обат, нест обат,
Кўдаконат ҷои об бо ҳок бозӣ мекунамд.
Баҳри онҳо ҳок бошад об,
Баҳри онҳо тўдаи ҳок ҷои об.
Гарду чангат аз камии об водиро гирифт.
Ҳок борид, чанг бархост,
Рӯи саҳро ро гирифт.
Хонаю дар, кўчаю роҳ
Ранги бадафт мегирифт.

Рехт борон, қатраи он
Чун гуҳар дар коса шуд.
Бо ҳазорон ранҷу меҳнат
Пеши дарё баста шуд.
Вахш тобеъ, об фаровон,
Қорӣ бар ҳар як раста шуд.

Кам бигардид чангу хоку
Файз рехт бар Данғара.
Мардуми меҳнатқаринаш кард онро
Як макони дилкаши хушманзара.

РАНГИНКАМОН

Баъди борон
Дар осмон
Пайдо бишуд
Рангинкамон.

Нури хуршед,
Қилои ӯ,
Аз ашки абр
Гулҳои ӯ.

Шайдои ту
Хурду калон.
Як лаҳза ист,
Дертар бимон.

Занчира шав
Бар гарданам,
Ё печ хӯр
Гирди сарам.

Ҳусни маро
Афзун бикун.
Монанди худ
Мафтун бикун.

НАВРҶИ МО

Аз қарнҳо бо дилбарӣ,
Хуш омадӣ, Наврӯзи мо.
Пирӣ, ҷавонӣ оварӣ,
Хуш омадӣ, Наврӯзи мо.

Ин қадр поку тозай,
Озод гаштӣ аз қафас.
Поку баландовозай,
Гардем бо ту ҳамнафас.

Олам зи ту гардад дигар,
Аз ҷуди ту орем ёд,
Эй кош, халқи ин ҷаҳон
Мисли ту бошад дасткушод.

САВОЛҲОИ БЕҶАВОБ

Маро мафтун мекунад
Осмони пурситора,
Шамол аз куҷо хезад,
Намедонам, чӣ чора?

Чаро барги дарахтон
Сабз шуда пас мерезанд?
Сабзаҳо соли дигар
Боз аз Замин мехезанд?

Чаро сагчаро нею
Мурғро мегӯем киш-киш?
Аз чӣ бибиям бе риш,
Чаро бобом дорад риш?

Маҳтоб надорад гармӣ,
Нури Офтоб аст сӯзон.
Чаро тобистон гарму
Барф борад дар зимистон.

Баъди зодан баррача
Давида роҳ мегардад.
Одам чаро, ки чанд вақт
Ғелида роҳ мегардад?

Хорпушт пушташ пур аз хор,
Чаро неши каждум қач?
Ҳар гаҳ ки дар об занад,
Нахуд шавад биникаҷ?

Чаро шири гов тоза,
Миёни шер аст борик?
Чаро рӯз равшан асту
Сипас мегардад торик?

Ишками мӯрча қучо,
Ин қадар донро чаро
Мекашаду мекашад,
Дар қучо мекунад ҷо?

Ин қадар савол бисёр,
Ҷавобҳо ҳастанд душвор.
Маълум, ки аз илму фан
Пиёдаам, на савор.

Оқибат ба падарам
Ман кардам арзи матлаб.
Гуфт ҷавоби саволхот,
Дар китоб асту мактаб.

ТАҚСИМИ КОР

Ку, духтарам, Меҳрафрӯз,
Аз хобат хез, бишуд рӯз.
Мурғҳо туро интизор,
Баррача бо чашми чор.
Дона бигиру бар каф
Баҳри гӯсола алаф,
Барбос дорад чингу чинг,
Мошон нолад мингу минг.
Мунтазири нону шир,
Шир набошад, нонпанир.
Ҳавлӣ пур аз чангу хок,
Мунтазири рӯбу пок.
Об овардан аз чашма
Вазифаат ҳамеша.
- Эҳа, кори ин хона,
Охир дорад ё ки на?
Намекунам насиҳат,
Дорам якто маслиҳат—
Ба ақоям Музаффар
Келин гиред як духтар.
Ҳамроҳи янғачонам
Корро тақсим намоям.

МАЙНАБОЗОР

Дар замин не, дар ҳаво,
Дар гардиши Зарафшон
Аз бегаҳ то дили шаб
Дар шоҳаи дарахтон
Ғижу ғижу ғижу ғаж,
Ғижу ғижу ғижу ғаж.

Ин макон майнабозор,
Майнаҳояш бешумор.
Аз мулки майнаистон
Омада хело бисёр.
Ғижу ғижу ғижу ғаж,
Ғижу ғижу ғижу ғаж.

Ин бозор аст аҷоиб,
Надорад себу олу.
На либосу пойафзол,
На тарбузу шафтолу.
Ғижу ғижу ғижу ғаж,
Ғижу ғижу ғижу ғаж.

На сабзию на пиёз,
Ин ҷо нест мавизу қанд.
Ҳама дар ғиғону шӯр,
Қасро намеқунанд фанд.
Ғижу ғижу ғижу ғаж,
Ғижу ғижу ғижу ғаж.

Ин ҷо пулу палос нест,
Ин ҷо дурӯғ набошад.
Дегу табақ як тараф,
Чурғоту дуг набошад.
Ғижу ғижу ғижу ғаж,
Ғижу ғижу ғижу ғаж.

Фарқ дорад майнабозор
Аз бозори одамон.
Он чо лафзи хубу бад,
Ин чо «ғижу ғаж» фақат.
 Ғижу ғижу ғижу ғаж,
 Ғижу ғижу ғижу ғаж.

Чӣ қадар ки тавонӣ,
Марҳамат, овоз гӯш кун.
Монда шудию хаста,
Ин чоро фаромӯш кун.
 Ғижу ғижу ғижу ғаж,
 Ғижу ғижу ғижу ғаж.

ҲАЙРОНИ

Модарам баҳри чойнак
Дӯзонид якто телпак.
Чойнаки пурчой гарму,
Ба ӯ чӣ лозим телпак?

ПАҲЛАВОНОНИ МОДАР

– Рустам канӣ об биёр!
– Сӯҳроб, аспро ба меҳ банд.
– Исфандиёр, гӯ ба Сом,
– Аз мағоза биёр канд.
– Баҳром, гаҳвора чунбон,
Гиря дорад Наримон.
– Говро ба хона биёр,
– Бегоҳ шудааст, Авазчон.
– Темурмалик, бачачон,
Таги чойчӯш алав мон.
– Восеъ, қони ширинам,
Паҳн бикун дастархон.
Дар кору бори хона,
Даҳ писарам паҳлавон.
Аслан, на мо бачаҳо.
Модарамон қаҳрамон.

ЧИСТОНҲО

Сиёҳи равандаю оянда,
Бӯяндаю чӯяндаю ёбанда.
(Қатори мӯрчаҳо)

Дидадаро шуд,
Ба дида ҷо шуд.
(Телевизион)

Баҳра баранд аз нӯшаш,
Дар ҳаросанд аз нешаш.
(Занбӯри асал)

Панҷ ангушт, панҷ бародар.
Дар ҳама коранд баробар.
(Панҷшоха)

Бо даҳони во меистад ҳар ҷо,
Мебарад маро ё ки ман ўро.
(Пойафзол)

Ин камон тир надорад,
Ба мо хурсандӣ орад.
(Тирукамон)

Рӯи сурхи ў– рӯи сурхи мо,
Набошад агар, пажмурдаем мо.
(Нон)

Биниаш ноаён аст,
Дар об занад, аён аст.
(Нахӯд)

Сараш шона нокарда,
Ҳама ҷо кунад шона.
(Ҷорӯб)

Зода бо хори бисёр,
Мор аз вай ёбад озор.
(Хорпушт)

Як лаъли пури дандон,
Онро хӯри бо дандон.
(Офтобнараст)

Гӯё раванд бар хоб
Дар равшании офтоб,
Бедор шаванд шабҳо,
Бошад ё не моҳтоб
(Ситораҳо)

ҲИКОЯҲО

МОДАРИ СЕ САРБОЗ

(Ба хотираи модаркалонам ва се писари сарбози ӯ)

Дар ин олам гӯё чашм кушода ҳамин модаркалонамро дидаму халос. Модарам субҳи барвақт аз хона баромада ба кори колхоз мерафту бегоҳи вақти говгум шалпару лакот шуда бармегашт. Модаркалонам барои мо се бародарон ва ду апаам ҳам падар буду ҳам модар ва ҳам амак буду ҳам тағо. Тақягоҳу дили пурамон буд ӯ. Шабҳои дарози зимистон аз болои кӯрпай мо гилеми худбоф мепартофт, ки мо хунук нахӯрем. Сипас бо хоҳиши мо ӯ афсона, чистон, шеърӯ муаммогӯй мекард. Китоби бузурги ноҳонда ва ҳазинаи беохири адабиёти шиғоҳии халқиро мемонд модаркалонам. Ӯ ҳар шаб афсонаи наве мегуфт, шеъри наве мехонд. Танҳо бо хоҳишу исрори мо афсонаи дӯсдоштаамонро такрор мекард. Баъдҳо ман модаркалонамро дар афсонагӯй ба Тӯтапошои «Ёддоштҳо»-и Садриддин Айни ва дар далерию чусту чолокӣ ба Дилором-канизи «Духтари оташ»-и Ҷалол Иқромӣ монанд мекардам. Бешубҳа, дар дили ман шавқе адабиётро модаркалонам бедор кард. Он афсонаю шеърхоеро, ки ман аз ягон китоб нахонда, аз ягон кас нашунида будаму танҳо аз даҳони модаркалонам мешунидам, ба дафтари махсуси худ мекӯчонидам. Дар ҳақиқат модаркалонам зани босиёсате буд. Қадамзании баҳодурунае дошт. Панҷ панчааш гӯё хунар буд. Зиёдтар хӯрокҳои миллӣ: рубич, умоч, таҳмол, оши бурида мепухт. Ба ҳақу ҳамсояхо тақсим мекард. Хӯрокҳои пухтаи он кас чунон болаззат буданд, ки таъми онҳо ҳанӯз ҳам аз даҳонам нарафтааст. Мо, наберагон, ба рафтору гуфтори ӯ тақлид ва пайравӣ мекардем. Дили нарму пурмеҳр ва беолоише аз кинаву ҳасад низ дошт модаркалонам. Сари моро сила карда мегуфт: – Худовандо, шуморо кай калонакак кунаду ман орзую ҳавасҳоямро бинам. Соҳиби хонаву дар, илму хунар,

зану фарзанд шаведу баъд домани маро пур аз қанду набот ва мағзу мавиз кунед.

Намозхонии модаркалонам бисёр вақт тӯл мекашид. Ягон вақт агар сабабашро пурсем: «Барои арвоҳи Назруллоҷон, Хайруллоҷону Ҳабибуллоҷон ҳам якракати намоз хондам». Инро гуфта гиря гулӯгираш мекард. Беихтиёр ашки чашмонашро бо нӯги руймоли докагини сараш пок мекард.

Модаркалонам соате ором надошт. Хамеша ба коре андармон буд. Бисёртар аз пашму пахта ришта-калоба мекард. Ба ин кор ба ҳаёлам ӯ солҳои дароз машғул буд. Калобаҳои пахтагину пашмини қариб чун тӯби футболро дар кунҷи хона тӯда карда мемонд. Бо тебана риштаҳои пахтагинро аз паташ ҷудо карда ба қавли худашон «хорак» мезад. Баъд ресмони пахтагӣ ва пашминро якҷоя тоб дода калобаи нав тайёр мекард, онҳоро дар рангҳои ҳархела тар мекард. Баъзан худ ба худ андеша мекардам: «Ин қадар рес-ресиданҳо ба кӣ ва барои чӣ лозим?».

Ӯ ҳар замон оҳ кашида, баланд мегуфт: «Эй фалак! Хонаат бисӯзад, Гермон!» Ман ба ин садо ва маънии дардолуди он баъдҳо сарфаҳм мерафтагӣ шудам.

Рӯзе аз мактаб омадам, ки таги дарахтони хавлиамон пур аз занону пиразанони ҳамсоя: кампири Бозоргул, Асал, Майдагул, Мушкиннисо, Манзиллол, Савлатбию Санифа дар чунбучӯл. Ба гуфти модаркалонам ӯ рағза мондааст. Ба кори онҳо зехн мондам. Акнун сарфаҳм рафтам, ки пашму пахтаҳои риштаи модаркалонам барои чӣ будааст. Кампиракон ҳазлу шӯҳикунон ба навбат ба сари дастгоҳи бофандагӣ менишастанд. Аз таги тору пуди риштаҳои ранга гилеми хушбофте оҳиста-оҳиста берун мебаромад.

Баъди ду-се ҳафта гилембофӣ ҳам ба охир расид. Ӯ барои панҷ нафари мо набераҳояш якгилемӣ дӯзонда доду гуфт: – Ман дар симои шумо ҳамаи набераҳои ба дунё наомада ва фарзандҳои нобуд шудаамро мебинам. Гиред аз ман нишона. Ҳоло ҳам мо панҷ нафар фарзандони як падар гилемҳои дӯхтаю тӯхфакардаи модаркалонамро эҳтиёт мекунем.

– Офарин ба ҷони ин кампир, – мегуфт гоҳе дар ома-

ди гап модарам, – чонаш аз санг ҳам сахт будааст. Аз хашт фарзандаш ягон – тоаш зинда намонд.

Тобистон. Шабе бедор шудам, ки касе гирия мекунад. Ростӣ, тарсидам. Кӯрпаро ба сар кашидаму хобидам. Ин гирия шаби дигар ва боз чанд шаби дигар такрор ёфт. Боре тарсида нигоҳ кунам, модоркалонам дар ҷои хобаш нест. Овози гирия аз пушти бом меомад. Оҳиста-оҳиста ба он ҷо рафтам. Модаркалонам навҳа мекард: «Бачамой, бачам! Ҳабибуллоҷонам! Назрулою Хайруллои гумномам, дар кучоен?! Очатона сӯхтену хокистар каден. Ҳичи не, ягон таҳакат зинда мебуден. Чико кнм?».

– Мома!-садо кардам ман.

– Э, ҳа, ин туй, бачам. Қариб субҳ дамидааст. Дасту рӯшӯй баромадам, – гуфт модаркалонам.

Чизе нагуфта ба ҷойгоҳи хобам баргаштам.

Модаркалонам дар зиндагӣ соҳиби хашт фарзанд шуда будааст. Шавҳараш, Абдулҳақ, бобоям, вафот мекунаду бори зиндагӣ ва тарбияи фарзандон ба дӯшаш меафтад. Панҷ фарзандаш дар як рӯз дар кӯдакӣ аз олам мегузарад. Се писараш: Назрулло, Ҳабибуллою Хайрулло ҷавонони кадрас шуда ба воя мерасанд. Дар дили модар умеду орзуҳои ширин ҷӯш мезанад. Аммо ҷанги хонумонсӯз орзую ормонҳои ҳазорон ҷавонону модаронро ба коми бетаги худ фуру мебарад. Аввал Назрулло, баъд Ҳабибулло ва сипас Хайрулло пайи ҳам ба ҷанг, ба Ҳимояи Ватан мераванд. Аз Назруллою Хайрулло хати сиёҳ меояд. Ҳабибулло, падари ман, маҷрӯҳ шуда аз ҷанг бар мегардад. Вакте ки ман шашсола будам, соли 1961 падарам аз озори заҳмҳои ҷанг аз олам гузашт. Осмон гӯё ба сари кампири Марям, модаркалонам, фуру рафт. Охири фарзандаш ҳам аз олам гузашт. Аз алам ва сӯзу гудоз ба набераи хурдиаш, ки додари ман асту он рӯз 40-рӯза буд, Аламшоҳ ном гузошт. Онро аз ҳамаи мо зиёдтар дӯст медошту навозиш мекард. Ё тамоми ҳастияшро ба мо ва парастиишу парвариши мо бахшид. То охири умр бо мо буд. Соли 1991 модаркалонам дар синни 108-солагӣ ин ҷаҳони фониho бо як ҷаҳон орзую ормон падруд гуфт. Ва пеш аз ҷон доданаи ин садо аз гулӯяш берун шуд:

«Аскарбачаҳои оча, Хайруллоҷон, Назруллоҷон, Хабибуллоҷон! Дар кучоед! Шояд акнун ман ба шумо пайвандам. Хонаат сӯзад, Гирмон. Намондӣ, ки орзуо ҳавасомона бинем. »

Чанд вақт пеш китоби ҷангноманавис Раҳмон Сафаров «Ҳазору як корнома» ба дастам афтод. Бо ҳаяҷон онро варақ задам ва хато ҳам накардам.

Инак меҳонам: «Абдулҳақов Хайрулло, соли таввалудаш 1924, миллаташ тоҷик, аз совети кишлоки Якка-тути вилояти Кӯлоб барои мудофияи Ватан ба фронт даъват шуда, дар ҳайати ротаи махсуси 331-уми қисми 109-уми тўпчиён ҷангидааст. Дар муҳорибаи шадид, барои озод кардани вилояти Днепропетровск қаҳрамонона ҳалок шудааст.

Ҷасади ӯро дар деҳаи Висотскийи ноҳияи Савлевск ба хок супориданд».

Гиря гулӯямро гирифт. Ашки чашмонам рехт. Нишонаи яке аз амакҳоямро ёфтам. Меҳостам фарёд занам: — Бибиҷо-о-он!!! Нишонаи бенишони яке аз чигаргӯшаҳоятро ёфтам. Вале ҳайҳот, дер шуда буд...

ЁДИ ҚАҲРАМОН

(Лавҳа)

*Ба хотираи Қаҳрамони
Иттиҳоди Шуравӣ Исмат Шарифов*

Замин бедор мешавад. Гулҳо мешукуфанд. Табиат либоси сабз дар бар мекунад. Бӯи баҳор меомад. Баҳори соли 1942. Ту дар теппаи на он қадар баланди дур аз кишлоки Итарқа чуфт ронда, зери лаб месурӯдӣ:

*Наврӯз шуду лолаи хушранг баромад,
Булбул ба тамошои дафу ҷанг баромад.
Мургони ҳаво ҷумла ба парвоз шуданд,
Мурғи дили ман аз қафаси танг баромад.*

Испор бо дами тези худ синаи заминро чок мекард. Бӯи Замин-Модар ба димоғ мезад.

Исмат, ту бисёр фасли сол пой луч мегаштӣ, гӯё мувофиқи поят пояфзол ёфт намешуд. Одами

хушчақчаку ҳазлкаш, аммо дар навбати худ чиддию сахтгир будӣ.

Рӯз аз нисф гузашт. Саворае асп тезонида, ба наздат омаду қоғазро ба сӯят дароз карда гуфт:

– Исмат, ана дидӣ, ба ту ҳам омад.

Ту даъватномаи ҳарбиرو аз дасти савор гирифтию зери лаб табассуми қаноатмандонае намудӣ.

Бегоҳӣ. Хонаи ту пур аз одам буд. То нисфи шаб шӯхию хурсандӣ карданд. Бобоҳакими дуторӣ бо оҳангу сурудҳои дилкаши худ дили ҳозиронро шод гардонид. Баъд аз гусел кардани меҳмонҳо ба хона баргаштӣ. Дар кунчи хона ҳамсарат Оимҳол гирифта менишаст. Бо Оимҳол чор моҳ қабл аз ин хонадор шуда будӣ. Дастони пурқуввати худро ба китфони ӯ гузошта, тасаллиаш додӣ: – «Ашк нарез, Оимҳолҷон, ман ин рӯзро кайҳо боз интизор будам. Қасам ба номат, қасам ба номи падару модар ва он одамони қурбонгашта, ки аз душмани хунхор то метавонам қасос мегирам. Агар зинда монаму нону намаки Ватан кашида бошад, бармегардам ва агар рафту дар ин роҳ ҳалок гардам, маро ба некӣ ёд куну танҳонишин нашав». Оимҳол хунгосзанон худро ба оғӯшат партофт. Ту пайкари ўро дар бағалат панаҳ карда, дақиқае чанд дар ин ҳолат истодӣ.

Пагоҳии он рӯз тамоми аҳли деҳа туро то роҳи сангфарш гусел карданд. Исмат, ту бори охирин ба осмони софу бегубори зодгоҳат, ба чехраи ғамолуду хастагаштаи ҳамдеҳагонат чашм давонда, аспро сӯи маркази ноҳия қамчӣ задӣ ...

Исмат, ту амалиёти ҷангии худро аз шаҳри Умани РСС Украина сар кардӣ. Душман бандаргоҳи муҳими роҳҳои мошингарду оҳани Уманро бо ҳар роҳе, ки набошад, дар даст нигоҳ доштани шуда, дар давоми 8-9 – уми март аз мавзеи Уман ҷандин карат ҳучум кард, вале ин ҳама ҳучумҳо барор нагирифтанд. Ту дар атрофи ин шаҳр ҷасурона меҷангидӣ. Пеши роҳи взводеро, ки дар он ту хизмат мекардӣ, ду пулемёти душман ва як гурӯҳ автоматчиёни он гирифтанд. Он гоҳ ту дар зери таркиши бомбаҳо ва борони тири душман ҳазида ба пулемётҳо наздик шудӣ ва граната партофта, онҳоро

якҷоя бо мавқеашон несту нобуд кардӣ. Аз автомат тир холи карда, 6 автоматчи немиро куштӣ. Баъд гавак-кашон аз хати якуми ҳандақҳои душман гузашта, бо оташи ногаҳонӣ гитлерчиёро ба воҳима андохтӣ. Взвод аз рафтори далеронаи ту рӯҳбаланд шуда ба ҳучум гузашт. Душман техникаи ҳарбӣ ва яроку аслихаашро партофта, саросемавор гурехт, аммо ту дигар гурехтани немиро, озод намудани шаҳр ва хурсандии аҳолии шаҳр шӯълаафшонии офтобро надидӣ. Ту ҳамагӣ 29 сол умр дидӣ. Ин 29 соли умрат аз умри бисёр одамон фарқ дорад ва тӯро то ҳаёти одаме аст, фаромӯш нахоҳад кард.

Бо Укази Президуми Совети Олии СССР аз 13-уми сентябри соли 1944 ба ту баъди вафотат номи Қаҳрамони Иттифоқи Советӣ дода шуд. Аз он вақт то имрӯз 66 наврӯзи баҳорӣ омад, 66 маротиба лолаи хушранг баромаду ба хок яксон шуд, 66 маротиба дар он заминҳое, ки ту чуфт мерондӣ, чуфт ронда, дон киштанду ҳосил бардоштанд. Вале суруди ту дигар садо намедихад.

Не, не, Исмат, суруди тӯро мо давом медиҳем. Ту ҳалок нашудай. Ту дар дили ҳазорон ҳамватанону ҳамдеҳагони худ зиндай, Исмат!

ЯКУМИ АПРЕЛ

Имрӯз рӯзи таваллудам. Ҳамаи ёру дӯстони ба дил наздикро хабардор намудам, ки бегоҳ ба зиёфат биёянд. Баъзеҳо «ҳа» гуфта сар чунбониданду баъзеҳояшон писханд заданд. Дастурхони идонаро намудҳои гуногуни нӯшокиҳо ва нону кулчаҳои куббадори кунҷитӣ оро медоданд. Хуллас, фақат қабули меҳмонҳо монда буду ҳалос.

Бегоҳӣ. Ақрабаки соат нӯхро нишон меод, аммо аз меҳмонҳо ҳанӯз дараке набуд. Аз ошонаи дуюм то баромадгоҳ ҳай тор танидаму тор. Дилам аз дӯстони ба дил наздикам ҳунук мешуд. Бори охирин дилу бедилон ба берун баромадаму роҳи хонаи чанде аз онҳоро пеш гирифтам.

Ҳамин тавр то соати ёздаҳи шаб дар сари дастурхони пурнозу неъмат ду-се нафар давра орошем. Инро бинед-а? – гуфтам ба ҳозирон. Ба ёдам ҳатто нарасидааст, ки имрӯз якуми апрел аст. Хайр, бошад чӣ? Ба ин ман гунаҳгор нестам-ку? Дар рӯзи якуми апрел таваллуд шуда бошам, чӣ кор кунам? Ана паспортам. 1 апрели соли 1955. Э, бало ба пасаш. Ин дам яке аз дӯстонам «Ҳама ҷону ҷонон дар ин хонадон»-гӯён тамоми нӯшокиҳоро дар наздаш ҷамъ оварда соқӣ шуд. Ҷомҳо бо як оҳанги дилхушкунандае ҷаррангос заданду моеъҳои онҳо ба тағи бинӣ ҳолӣ шудан гирифтанд. Дӯстонам ба муносибати рӯзи таваллуди ману якуми апрел қадаҳ мебардоштанд.

Ба нохост овози таҳдидомези дӯстонам Назару Раҳим баланд шуда муштзании байни онҳо оғоз ёфт. Ба миёнаи ҳар ду даромада хостам, ки халосашон намоям. Ҳамин вақт ким-кадомаш ба тағи ҷоғам ҷунон фаровард, ки аз зарбаи мушташ пеши ҷашмонам торик шуда ба замин афтадам. Ҷашм кушода, худро дар рӯи асфалти қади кӯча дидам. Ин дам овози дӯстонам ба гӯш мерасид, ки мегуфтанд: «Ягон ҷоят дард мекунад? Духтурро ҷеғ занем-мӣ?»

Базӯр овоз бароварда гуфтам: – Фаромӯш накумед, ки имрӯз якуми апрел аст.

МУХЛИС

Росташ, ман ба тамошои футбол завқи зиёде ҳам надорам. Шумо гумон мекумед, ки сабаби ин ҳама вақт бой додану дар ҷои охир будани командаи дӯстдоштаамон аст? Агар дар бораи бокс ҳарф занед, ин гапи дигар. Як ду-се зарбаҳои пай дар пай ва калавида ба замин афтидани ҳариф.

Ба сари мақсад биёем, чун дар эълонномаҳо эълони футбол пайдо шуда рӯзи он фаро мерасид, аз хона мегурехтем. Ин сабаб дошт. Мухлиси ашаддӣ дӯстам Шодӣ ягон бозии футболро дар варзишгоҳ бе ман دیدан намехост. Дар кадом гӯшаи шаҳр, ки бошам, мекофту меёфту даст сӯи таксии омадаистода мебардошт.

– Брат, ҳай кун, ба стадион.

Одам дар варзишгоҳ лаболаб пур буд. Ба гуфтаи рафиқам имрӯз бозии зӯр мешудааст. «Ҳосилот» ва «Вахш»-и Қўрғонтеппаи худамон.

Овози хуштаки довар базӯр ба гӯш расиду тӯб аз по ба пое бархӯрд. Толеъ накарданд. Тӯб ба соҳибони майдон кам мерасид. Дӯсти мухлисам аз ин асабӣ мешуд. Замоне, ки меҳмонон тӯбро ба дарвозаи «Ҳосилот» наздик меоварданд, Шодӣ аз ҷояш хеста асабиёна дод мезаду даст меафшонд. Ҳамин ки тӯб ба ҷои беҳавф мерафт, ӯ худро ба курсӣ мепартофт. Албатта дар атроф чун дӯсти ман ҳазорҳо мухлисон буданд. «Ҳосилот» ҳучум кард. Дӯстам гуё ҳамроҳи ҳучумкунандаҳо бошад, худ ба худ аз курсӣ бардошта мешуд. Ўчизеро намефаҳмид. Ҳамаи фикру ҳаёлаш ба тӯбу тӯббозон. Лаҳзаи кулай. . –Зан – зан!-Дод зада пояшро бардошта мекӯфт.

Баробари зарбаи Алишер пой рафиқам ба пушти одами дар пешамон нишаста бархӯрд. Марде, ки сарашро бо поку тап-тоза тарошида буду дар равшании ҷароғҳои варзишгоҳ ялаққос мезад, як ба тарафи мо нигаристу боз рӯ гардонид. Шояд ӯ ҳам мухлиси ашаддӣ буду вақти ҷанҷол кардан надошт. Ҳучум барор накард, ба ҳаёлам, дӯсти ман аз ҳама зиёдтар шавқун мекард. Ўсабиёна папирос даргиронд. Ана ҳучуми «Ҳосилот» суръат гирифт. Хурӯчи дӯсти ман ҳам афзуд. Тӯб дар пеши пой соҳибони майдон ҷарх зада ба дарвозаи ҳариф наздик мешуд. Дӯстам папиросро дар нӯги ангуштонаш ҷарх занонда беҳудона дод мезаду онро ба сари мард наздик мебурд.

– Ба Алишер парто! Ҳо Аламшо, зан. Эй Миралӣ, тӯби тайёро аз даст додӣ.

Марди дар пеш нишаста як қад париду сарашро дошта ба қафо нигарист. Нӯги алавдори папирос ба сараш расида буд.

– Мебахшед, мухлис-да, – ба ҷои рафиқам узр пурсидам ман.

Боз ва боз ҳучуми командаи «Ҳосилот». Лаҳзаи ниҳоят мувофиқ. Ақалан ҳамин тӯби тайёро зан, охир ин чӣ гап! Дар як навбат дӯстам папироси худро ба сари мард пахш

карда мачақ намуд. Мард хашминона ба тарафамон ни-
гариста чанҷол бардошта чои худро тарк намуд.

– Мухлис-да, – боз ба онҳо узрхоҳона овоз додам
ман.

НИШОНА

Чӯраҳо барои тамошою гулчинӣ аз бегоҳии рӯзи як-
шанбе ба тайёри дидан сар карданд. Онҳо аз яке аз
дӯконҳои деҳа қайлаи гӯштӣ, чанд шиша лимонад, аз
хонаҳо кулча, ширинӣ ва дигар чизҳои лозимиро ги-
рифта дар борхалтаҳо чо ба чо намуданд.

Пагоҳии барвақт Комил ба назди ҳавлии чӯрааш
омад.

– Манон! Ҳо, Манон! – гӯён фарёд кард. Ҳанӯз Ко-
мил фурсати бори дигар ҷеғ задани чӯраашро наёфта
Манон дар пушт борхалта берун баромад. Бачаҳо баъд
аз салому ҳолпурсӣ, сӯи кӯҳсор, ки ба болои деҳаашон
кашола шуда рафта буд, роҳ пеш гирифтанд. Шамоли
пагоҳӣ форам, ҳатто хунук ҳам буд. Бачаҳо аз болои
ҷӯйчаи шӯхе, ки деҳаро аз байн ду ҳисса мекард, чаҳида
гузаштанд. Алафу растаниҳои худрӯй чунон дар лаб-
лаби ҷӯй рӯида буданд, ки қариб оби ҷӯйча ба чашм
ноаён буд. Ба димоғи бачаҳо бӯи пӯдинаю ҳулбу расид.
Таъби онҳо чоқ, дилашон аз фараҳ лабрез буд. Бачаҳо
ба доманай кӯҳ, ки торафт боло баромада ба кӯҳ рафта
мерасид, расиданд. Онҳо боз каме болотар баромада,
ҳамсояшон Сайёдоборо диданд, ки алаф медаравид.

– Салом, бобо! – гуфтанд баробар Комилу Манон.

– Во алайкум ассалом, ба сайру тамошо баромадед?
– ҷавоби салом гирифта пурсид Сайёд-бобо.

– Ба гулчинӣ, – ҷавоб дод Манон.

– Боракалло, даҳ-бист қадами дигар бароед, ҷӣ
қадар ва ҷӣ хел гуле, ки хоҳед меёбед, лекин ба кӯҳ на-
бароед, – таъкид кард бобо.

– Не, ба кӯҳ намебароем, – аз номи Манон ҳам ваъда
дод Комил.

Дар асл ҳам бачаҳо нияти ба кӯҳи баланду
воҳиманок баромадан надоштанд. Ҳақиқатан баъди

дах-бист қадами дигар боло баромадан ба чашми чӯраҳо гулҳои рангорангнамоён гаштанд. Манону Комил ба чор тараф давида гул чиданд, дар рӯи сабззор гел зада аз гулҳо салла сохта ба сар ниҳоданд. Аз даву този зиёд монда шуда ҳис намуданд, ки гурусна мондаанд. Пас ҷои мувофиқ лаби чашмаро интиҳоб намуда, кӯлворҳои худро кушоданд. Чӯраҳо бо иштиҳо нону кулча хӯрда, лимонадҳоро нӯшиданд. Баъд аз хӯрок онҳо дар худ як хастагӣ ва беҳушии вазнинеро ҳис намуданд.

– Ба хона равем ҷӣ, Манон? – саволomez ба чӯрааш нигариста гуфт Комил.

– Ҷӣ, хона мепарад? Ҳоло рӯз барвакт, – ҷавоб дод Манон. – Агар зик шуда бошӣ, биё нишона мемонем.

– Ҷиро? – нафаҳмид Комил.

– Шишаҳои лимонадро, – гуфт Манон ва мунтазири ҷавоби Комил нашуда ду шишаи холиро панҷ-шаш қадам дуртар бурда дар ҷои ба чашм намоёне гузошт.

– Кай, кӣ бо як санг ду шишаро зада меафтанад? – гуфт Манон.

Ин кор ба Комил ҳам хуш омад. Онҳо сангҳои мувофиқро интиҳоб карда гирифтанд. Як сангии паррондаи бачаҳо ба нишон нарасид. Аз зарбаи санги дуҷоми Манон яке аз шишаҳо майда шуда ба чор тараф пош хӯрд. Акнун навбати Комил расид. Овози ногаҳонии Сайёд-бобо дасти сангдори Комилро дар ҳаво боз дошт. Бобо ҳарсосзанон ба назди бачаҳо расида, оташинона гуфт: – Шу...Шумо ҷӣ кор карда истодаед? Ин коратон хуб не.

Сайёд-бобо нишаст. Андаке дам гирифта нафасашро рост кард. Бачаҳоро низ, ки чи кор кардани худро намедонистанд, ба наздаш даъват намуда дар паҳлӯяш шинонд.

Баъди андаке хомӯшӣ бобо ба Манону Комил нигариста гуфт:

– Медонед, бачаҳо, замоне дар яке аз чамъомадҳо мувофиқи равиши сӯхбат садри маҷлис аз марде мепурсад, ки оё ту дар тамоми умрат боре ба одамон некие кардаӣ? Он мард ҷавоб медиҳад, ки ҳа, боре аз роҳ мегузаштам, дар байни роҳ шишапораи нӯгтезеро дидам.

Онро гирифтаму ба ҷои бироҳае партофтам. Одамони кундфаҳм дар ҷавоби он мард хандиданд. Садри маҷлис, ки марди оқиле буд, ўро офарин гуфт.

– Дидед, бачаҳо, – суханашро идома дод Сайёд-бобо, – тоза нигоҳ доштани роҳу муҳити атроф кори неки одамон будааст. Шумо бошед, баракс. Рафту пагоҳӣ шумо барин бачаҳои бисёре сайри кӯҳсор биёянд. Ногаҳон ба пой яке аз онҳо пораи шишае, ки шумо шикастед, халад. Тасаввур мекунед, ки он бача ба кадом ҳол меафтад ва дар чӣ қадар рӯз сихат мешавад?!

Манону Комил дар ҳолати нугуворе афтиданд. Онҳо худ аз худ ба ҳеҷ амру фармоне мунтазир нашуда аз ҷой хестанду яке сӯи шишапораҳо ва дигаре сӯи қуттиҳои қайлаю қоғазпораҳо равон шуданд.

ЁДГОРӢ

*(Ба хотираи онҳое, ки ҷанг
умеду орзуҳояшонро барбод додааст)*

*Сари кӯҳи баланду дав-давуном,
Камон дар китфу ханҷар дар миёну.
Илоҳо, бишканад дасти камонсоз,
Ки аз дасти камон беҳонумонум.*

Гавҳар-хола дар гармои тобистон сатили пур аз об дар даст, оҳиста-оҳиста қадамзанон ба тағи дарахти сада, ки якка дар миёни боғ қад афрохта буд, омад. Дарахти кӯҳансол шоҳу баргҳои худро ба атроф паҳн карда, рӯи заминро ба қадри муайян бо сояи худ панаҳ мекард. Агар ин дарахт забон медошту он шаб, фақат он шаби пурсӯзу аламо нақл менамуд... Гавҳар-хола ба тана ва шоҳу барги дарахт бо диққат чашм дӯхта гоҳ-гоҳ зери лаб табассуми дарднок мекард. Ҳар замон оби чашмони худро, ки ба рӯхсараҳояш шорида мефуромаданд, бо нӯги докаи сафедаи худ пок менамуд. Ўтағи сада, тағи ин дарахтро ҷои аз ҳама муқаддас медонист...

Ҳамин ки моҳи пурра ба байни осмон омад, Гавҳар оҳиста сар аз болин бардошта, аввал ба чап ва баъд ба

рост нигарист. Пиру кампир аз чунбучӯли рӯзона монда шуда, кайҳо хобашон бурда буд. Ҳатто хуроккашии падараш дар ҳар нафасбарорӣ бо ҳуштаки борике омехта шуда, баланд садо медод. Вай оҳиста аз ҷой хесту нӯг-нӯги по қадам монда, сӯи дарахти ягона, ки дар поини боғ воқеъ буд, равон шуд. Моҳи мунир ҳамаҷоро ғарқи нур гардонид буд. Деҳа орому хомӯш. Гоҳ-гоҳ аз ҳавлии ҳамсоя овози ғаш кардани кӯдаке баланд мешуду зуд хомӯш мегардид. Шояд ба воситаи гирия ӯ ҳақи худро соҳибӣ мекард. Гавҳар бетоқатона аз тағи дарахт ба гирду атроф чашм медӯхт. Ин вақт аз сояи девор як чизи ба сафедӣ монанд чудо шуда, рост ба сӯи дарахт омадан гирифт. Дили Гавҳарро ваҳм паҳш кард. Он чиз чун ба дарахт наздик шуд, овоз дод:

– Гавҳар, натарс ин ман, Ҳалим. – Куртаи гиребондори сафеду шалвори ба он ҳамранг дар тани Ҳалим хеле васеъ буданд. Гавҳар қариб буд, ки хандида фиристад.

– Барои ба нури моҳ монанд шудан куртаю шалвори сафеди падарамро аз болои либосҳоям пӯшидам, – гуфт Ҳалим ҳалимона табассумкунон.

– Шумо, ба худо, ки бало, – дар ҳолате, ки чашмони Гавҳар чун ситораҳои болои сараш барқ мезаданд, беихтиёр ин суханон аз даҳонаш берун шуданд. – Хайр, чӣ мегӯед? Тезтарак гӯеду равед, боз падарам бедор нашаванд, – чанд қадам қафо монда гуфт Гавҳар.

Ҳалим ҷиддӣ шуда як охи чуқур кашиду: – Меравам, пагоҳ меравам, – гуфт. Гавҳар чизеро нафаҳмида лаҳзае хомӯш истода, баъд пурсид:

– Кучо, кучо рафтаниед?

– Ба фронт, ба ҷанг меравам. Омадам, ки хайру маъзур кунам.

Лаҳзае чанд ҳар ду сархаму хомӯш монданд. Бори аввал Гавҳар ба сӯи Ҳалим қадам гузошт. Дастони паҳлавононаи Ҳалим дар дастони духтар сусту бемадор шуданд. Осмон, моҳ, замин, ситораҳо ҷарх мезаданд. Ин лаҳза зиндагӣ, ҳаёт ҳамаи шириниҳои худро ба коми онҳо мерехт. Ин вақт онҳо ҳастияшонро фаромӯш намуда буданд. Ба онҳо гӯё моҳу ситорагони дурдаст рашк мебуданд.

Кӯдаки ҳамсоя чирросзанон ғаш карду онҳо ҳаросон аз ҳамдигар чудо шуданд. Ким-кадом хурӯсе аз гӯшаи деҳа ҷеғ зад. Субҳ медамид. Гавҳар ашкрезон савганд хӯрд, ки ўро бо зафар интизорӣ мекашаду ёри вафодораш хоҳад шуд. Гавҳар дар хонаашон ба тахтапушт хобида ба осмон ҷашм дӯхт. Ў ҳар лаҳза гапҳои навакак гуфтаи ў ва худро ба ёд оварда зерин лаб табассуми қаноатмандона мекард. Ситорае аз худ як лаҳза равшани дарозеро боқӣ гузошта дар фазо нопадид гашт. Дили Гавҳарро ким-чӣ хел ҳиссиёти ногуворе фаро гирифта охиста ба паҳлу гузашт.

Ҷанг ба охир расид. Гавҳар падару модари пири худро ба ҳок супурд. Духтари яккаву ягонаи падару модар дар он хона ҳамроҳи ин дарахт танҳою бекас монданд. Дар деҳа ҳама ба дасти падари Ҳалим расидани номаи бенишон гаштани писарашро медонистанд.

Инак, Гавҳар худ барҷомонда шудаасту ба қавлаш устувор аст. Охир, ў қасами бовафоиро хӯрдааст. Вай умед дорад. Оре, умед. Аз Ҳалим охир хати сиёҳ не, хати бенишонӣ омадааст-ку?!

ЗАВҚИ ҶАВОНИ

Мӯйсафед Қодир-бобо аз хунари писари худ фахр мекард. Шарафчон ягона шахсе буд, ки дар деҳаи кӯхистони дур аз барқ натарсида ба он сару кор дошт. Мӯйсафед аз ин меболид, ҳарчанд ки ба деҳа қасони дигар сим қашида барқ гузаронида бошанд ҳам, ҳоло ба ҳамаи он писари вай «хӯчаин» буд. Ў метавонад ҷараёни барқро бандад, ё ҷараёни қандашударо пайваст намояд. Умуман ин касби писар гӯё зиёдтар ба падар маъқул буд. Мӯйсафед бисёр афсӯс мехӯрд, ки дар ҷавонии ў чунин касбу корҳо набуданд. Ба ҳамаи ин нигоҳ накарда ў ба ҳар чизу қори нав дилҷаспии гарме дошт. Алалҳусус ба касби барқчиғӣ. Дар бораи ин хунаро ба бисёриҳо ба шавқу завқ чунон нақлҳои аҷоиб мекард, ки гӯё мӯйсафед маҳз аз рӯи ҳамин қораш ба истеъфо баромадааст. Дар набудани писараш асбобу ускунаҳои ўро тақу рӯ мекард, ба онҳо диққат меод.

Баъзан ба сурохиҳои кокӣ (асбоби симчӯббароӣ) пой худро тиконда гӯё ба симчӯб мебаромада бошад, дар рӯи хона бо як ҳолати хандаовар мурғобивор роҳ мегашт. Аз чӣ сабаб ин касб ба ӯ он қадар маъқул шуда буд, кас намедонист. Гоҳо ангуштони коку камгӯшти худро ба сӯрохиҳои аз нӯги уқобмонанди кокӣ, ки дар тани симчӯб боқӣ мемонад гузошта, онро мепазмосид, то хеле муддат ба боло, ба нӯги симчӯб менигарист. Хуни ҷавонии мӯйсафед гӯё аз нав дар бадани лоғараш ҷӯш мезад. Фикри барои худ оқилона, аммо барои дигарон беақилона дар майнааш ҷарх мезад.

«Охир Шарафҷон писари ман. Наход ман ба писарам баробар шуда натавонам? Як санҷида мебинам», — ҷашмони камнури худро ба нуқтаи дӯхта аз дил мегузаронд Қодир-бобо.

Инак рӯзи ба амал овардани амалиёт ҳам фаро расид. Дар хона на писараш буду на кампири ғамхору ягонааш. Қодир-бобо асбобҳои симчӯббароиро гирифта ба таги симчӯби назди ҳавлиаш омад. Аз рӯи эҳтиёт бори дигар ба атроф ҷашм давонд. Коктиҳоро ба поҳояш устувор намуд. Тасмаро ба миёнаш баста як нӯги занҷири онро бо симчӯб ба тарафи дигари тасма гузаронд. Дар ҳамин ҳолат пой росташро бардошт. Асбоб гӯё кайҳо ҷӯбро надида бошад ба гирди он печида баробари вазни худро ба он андохтани мӯйсафед нӯги тезаш ба бадани он фуру рафт. Ҳамин тавр пирамард аз нисф зиёди симчӯбро тай карда нафаси озод кашид. Қарор дод, ки дигар боло баромадан хавф дорад. Аз болои симчӯб қариб тамоми деҳа ба ҷашм намоён буд. Мӯйсафед мазза карда хеле тамошо намуд. Баногоҳ ба поён нигаристу дилаш таҳ кашид. Пеши ҷашмони бе ин ҳам хирааш хиратар гашт. Вай зуд нигоҳи худро ба дигар сӯ гардонд. Мустаҳкамии коктиҳо ва занҷир ба ӯ қувват бахшиданд. Акнун ба поён фаромадан лозим меомад. Як пой худро ба кокӣ аз симчӯб ҷудо карда буд, ки пой дигараш ба ларза даромад. Ӯ худро ба ҳолати аввала гирифт. Бо поёну боло, ҷапу рост ҷашм дӯхт. Хайрият ягон кас дар атроф наменамуд. Боз чандин ҳаракати бо мақсади ба поён фаромадан кардаи мӯйсафед барор нагирифтанд. Акнун ӯ дар як ҳолати

ногуворе афтода буд. Ба болои мурда сад чӯб гуфтагӣ барин аз кампираш ҳам дараке набуд. Қодир-бобо дилтанг мешуд. Тафси ҳаво зиёд шуда тоқати ўро тоқ мекард. Ҳалқаш қоқ шуд. Ҳамин вақт кампираш саросема ба ҳавлӣ даромаду шояд ба мӯйсафедаш коре дошта бошад, ки: – Мӯйсафед, мӯйсафед! – гӯён дохили хонаву хавлиро аз назар гузаронид. Аз ҳеҷ кучо овози мӯйсафед шунида нашуд. Кампир аз аввала ҳам баландтар. – Қодир, мӯйсафед! Ту кучой?! – гӯён овоз дод.

– Ма. . а. . н ин ҷо, ин ҷо!

Кампир овози мӯйсафедро шуниду ба чор тараф чашм дӯхта ўро дар ягон ҷо надида такроран садо дод.

– Ҳой, ту дар кучой? Ин боз чӣ нағма, чӣ бозии нав? Ё акнун ҷавон шудӣ?

– Ин ҷо ман. Дар болои симчӯб, – овози ларзон ва андаке гунаҳгорунаи мӯйсафед аз баландӣ ба гӯши кампир расид.

Кампир ба боло нигариста, дар ҳайрат афтод.

– Худоё, ту он ҷо чӣ кор мекунӣ?

– Дам назан, кампир, беҳтараш писарамро ёб, ки маро аз ин баландӣ поён фарорад.

– Писарат ба ноҳия рафт. Соатҳои чори бегоҳ бармегардам гуфта буд.

– Намедонам, сарам чарх зада истодааст, ягон илоҷашро ёб, – илтиҷоомез ба кампираш мурочиат кард мӯйсафед.

Ба ҷои фикре кардан ё ёрие расонидан кампир: – Вой дод! Ман чӣ кор кунам! Ин чӣ гуна ҳавою ҳавас буд? Магар ту девона шудӣ? Мардум, ёрӣ расонед, – гӯён беруни дарвоза шуд.

Дар як он гирди симчӯбро занону бачагони зиёде печонида гирифтанд. Ҳолати аҷоибӣ хандаовари мӯйсафеди болои симчӯб одамони чамъшударо наҳандонда намонд. Кампир ҳоло ҳам худро ба чор тараф мезад.

– Қодир-бобо ба осмон баромаданӣ, – ким-кадоме пичинг паронд.

– Ин тавр бошад, ба мо ҳам ситора биёр, – гуфт дигаре.

Мавҷи хандаи одамон баланд шуд.

Қодир-бобо аз шарму ғазаб чизе нагуфта дандон ме-
хоид, ки риши доим чунбида истодааш аз ин ҳолати ӯ
огоҳӣ меод.

– Ҷомаатро каш! – ғамхорӣ кард кампир.

Дар ҳақиқат офтоби гарм ҷомаи ғафси мӯйсафедро
тафсонид ӯро боз ҳам бесаранҷом карда буд. Бо
эҳтиёти зиёд пирамард ҷомаашро аз тан кашида аз даст
раҳо кард.

– Парашют, парашют! – дод зад духтарчае.

– Биёед, – таклиф кард мӯйсафед, – дар таги симчӯб
алафи хушк туда мекунем ва Қодир-бобо худро ба бо-
лои он ҳаво медиҳад.

– Гарданаши нашикаста мондааст, – гуфт пиразане.

– Ҷазои мӯйсафеди «хулиган» ҳамин, ҳудаш саломат
монад, гардан ғапе не, – гуфт як зани дигар.

Қодир-бобо гӯё ғапи онҳоро намешунида бошад, ба
фикри ягонтаи онҳо худро ҳамроҳ намекард. Аз дасти
ин одамон чӣ ҳам меомад. Ҷон дар пирӣ боз ҳам ши-
ринтар мешудааст. Ӯ ҳеҷ вақт дар ин замони зебо худро
бо дасти ҳудаш кӯштани набуд.

– Об! Ба ман об диҳед! – ба ногоҳ бонг зад Қодир-
бобо.

Муаммое дар байни чамъшудагон ба миён омад. Чӣ
тавр ба ӯ об додан лозим. Баъди таклифҳои зиёде
ҳозирон қарор доданд, ки дар нӯги чӯби дарозе машк-
чаеро пур аз об карда сӯи ӯ дароз кунанд. Ҳамин тавр
ҳам карданд.

– Обро ку нӯшидӣ, хӯрокро чӣ тавр равон кунем, –
гуфт писарбачаи шӯхе.

– Чархбол даъват кардан лозим, – лукма дод дигаре.

Ин вақт ба ҳавлӣ писари Қодир-бобо Шарафҷон во-
рид шуд. Вай асли воқеаро фаҳмида аз ханда худдорӣ
карда наметавонист. Асбобҳои дигари симчӯббароиро
аз хона гирифта ба таги симчӯбе, ки падараш онро гур-
бавор оғӯш карда буд, омад.

СУПОРИШИ БЕБАРОР

Ба Анвар падараш ваъда дод, ки таътили тобистонашро дар деҳа назди бобою бибиаш гузаронад. Анвар худ инро кайҳо меҳост. Деҳае, ки дар он бобояш истиқомат мекард, аз истироҳатгоҳҳои мактаббачагон қариб фарқе надошт. Ду сол мешавад, ки ӯ бобою биби ва чӯраҳои деҳтиашро надидааст. Пазмони онҳо шудааст. Рӯзи ба сафар баромадан маълум шуда буд, ки ба падараш супориши таъчили ки корӣ баромаду ба шаҳри дигар сафар кард. Чӣ илоч? То омадани падар интизор бояд шуд. Ҳамин ки модар пагоҳӣ ба кор мерафт, Анвар дар хона танҳо мемонд. Дуртар аз назди хонаи онҳо роҳи оҳан мегузашт. Ҳар лаҳза қатораҳои боркашу мусофирбар тарақотуруққунон думболи ҳамдигарро дошта, кашола шуда мегузаштанд. Анвар як, ду, се гӯён онҳоро мешумурд.

Имрӯз ҳам баъди шумурдан ва ба дилаш задани ин кор ба беруни ҳавлӣ баромад. Ба роҳи оҳан омад. Чун харрӯза болои яке аз оҳанҳои роҳ дастонашро ба ду тараф паҳн кардаю мувозинаташро нигоҳ дошта, хеле роҳ гашт. Ӯ саргарми роҳгардӣ нафаҳмид, ки касе ба китфи ӯ якто зад. Аз зарбаи ногаҳонӣ Анвар як қад парида ба қафо нигарист. Ӯро ба таври нимдоира панҷ-шаш нафар бачаҳои аз ҳудаш калону хурдтар ихота карда буданд. Ҳамаи онҳо дар ҳолатҳои гуногун ва бо як худпурсандии хос писхандомезона ба вай менигаристанд. Оне, ки ба китфи ӯ зада буд, аз дигарон як-ду қадам қафо меистод. Чашмони хурд-хурди дар косахонаи сараш фурурафта беқаророна бозӣ мекард. Мӯи сараш аз гардан поён ва дар даҳонаш сақич дошт, ки палач-палачкунон:

– Дар ин ҷо чӣ мечарӣ? – гуфта, аз Анвар пурсид.
– Ҳеч чиз. Ҳамин хел, аз бекорӣ.
– Ин тавр бошад аз қафои мо биё, ба ту кор меёбем,
– ба сараш ба рафтан ишора карда гуфт ҳамон бача.
Анвар аз ҷояш начунбид.

– Танк, наомада истодааст, – яке аз бачаҳо ба бачае, ки навакак бо Анвар саволу ҷавоб карда буд, мурочиат

намуд. Анвар пай бурд, ки он бача сардори ҳамаи онҳо буда, Танк ном доштааст. Ҳамаашон рӯй ба тарафи Анвар гардониданд.

– Лахча, ба ӯ роҳгардиро ёд деҳ! – гуфт Танк.

Аз байни гурӯҳ бачаи гандумгуни тоссар ҷудо шуда ба Анвар наздик омад. Лахча ба ӯ баробар шуду ҳамон замон дар шикам ва сонияе нагузашта дар таги манаҳи худ зарбаҳои пай ҳамро ҳӯрда пуштнокӣ ба замин афтид. Боз Лахча барои аз замин хестан ба Анвар ёрӣ дод. Гуё чизе рӯй надода бошад, онҳо ба гурӯҳи бачаҳо ҳамроҳ шуданд. Ҳамагӣ ба иморати бо сабаби шиштани таҳкурсии ва кафидани деворҳояш, ки дар он касе зиндагӣ намекард, дохил шуда, ба яке аз хонаҳояш даромада нишастанд.

– Бачаҳо, – ба гап даромад Танк, – ба узви нави дастаамон Релс ном мемонем. Кӣ муқобил аст? Касе чизе нагуфт.

– Ин тавр бошад, ба сари миз, – боз ба ҳама таклиф кард Танк.

– Самовор, – ҷеғ зад сардор. Бачаи қадбаланди рӯборики бинидароз дастурхон партофт. Болои онро бо ҳар гуна ширинию меваҳо, қуттиҳои қайла, нӯшоқиҳои мевагӣ, оби ҷав, ҳасиб ва ғайраҳо оро дод.

– Марҳамат! – ба ҳама, аз ҷумла ба Анвар ҳам таклиф кард сардор.

– Релс, – ба Анвар мурочиат намуд Танк. – Мақсади моро фаҳмидагистӣ. Кайфу сафо карда ҳӯрдану нӯшидан ва бо кадом роҳе, ки набошад, пулу сарват пайдо намудан. Бо моҳ шинӣ, моҳ шавӣ, бо дег шинӣ, сиёҳ шавӣ. Анвар дигар илоҷ надошт. Ёро ба зӯрӣ ба ин гурӯҳ ҳамроҳ намуданд. Ў илоҷ меҷуст, ки аз ин тоифа бачаҳо ҷудо шавад. Аммо чӣ тавр?

Акнун Анвар бо Танку ҳамроҳонаш тез-тез дар назди дӯкону мағозаҳо, қаҳвахонаву ҷойхона, бозору ҷойҳои серодами шаҳр пайдо мешуданд. Ў ҳар рӯз бо бахонаҳои гуногун аз модараш пул талаб мекард. Барвақт аз хона мебаромаду бевақт хона меомад.

Рӯзе Танк Анварро наздаш ҷеғ зада гуфт:

– Вақти аз санҷиш гузаштани ту ҳам расид. Бояд имрӯз ҳамроҳи як узви нав супоришero иҷро кунед. Дар

мавриди нағз аз ўҳдаи супориш баромадан узви ҳақиқии даста ё шояд ҷонишини ман шавӣ.

Анвар хомӯшона гӯш мекард, ки супориши Танк аз чӣ иборат бошад.

– Бегоҳ, – суханаширо давом дод Танк, – соати ҳашт вақти ҳаракати қаторай мусофиркаш шишаҳои яке аз онҳоро бо санг ба нишон мегиред.

Анвар чизе гуфтани буд, ки нигоҳаш ба чашмони бозингари Танк бархӯрда ба замин дӯхта шуд.

Соатҳои ҳашт ду нафар дар пушти биное, ки аз пеши он роҳи оҳан мегузашт, камин гирифтанд.

Ана, аз дур овози хуштаки поезд ва садои муқаррарии он баланд шуд. Аз ин ҷо сар карда суръати поезд нисбатан сусттар мешавад. Анвар ва ҳамроҳи ӯ омодаи сангпаронӣ шуданд. Аз пеши чашми онҳо қатораҳо як-як мегузаштанд. Даруни онҳо пур аз мусофирон буданд. Анвар тирезаи яке аз онҳоро ба нишон гирифта сангери сӯи он бо шаст ҳаво доду роҳи гурезро пеш гирифт. Як лаҳза ба гӯши ӯ садои шикастани шишаи тирезаи қатора ва фарёду ғиғони одамон расиду ҳамон лаҳза хомӯш шуд.

Анвар ба назди Танк нарафта худро сарзаниш мекард. «Бо кӣҳо ҳамроҳ шудам? Ин корҳои мо то ба кучо рафта мерасад? Илоҷи аз ин варта ҳалос шуданро чӣ тавр ёбам?»

Дар кӯчаҳои шаҳр чароғҳо фурузон шуда буданд. Қариб баъди як соати ин воқеа Анвар ба ҳавлиашон даромад. Дарро кушоду падарашро дида ба ӯ салом дод. Ба чизе сарфаҳм нарафт. Назди дар шах шуда монд. Сари падар ва дасти росташ аз оринҷ бо дока бастагӣ буд. Осори хун аз дока гузашта намоён шуда меистод. Рухсора ва манаҳаш низ андаке харошхӯрда ва сабзаколуд буд.

– Чӣ шуд ба шумо, падарҷон? – тарсону раҳмомез овоз бароварда падарашро ба оғӯш гирифта пурсид Анвар.

– Ҳеҷ гап не, писарам. Кадом падарлаънати шум ба оинаи тирезаи қатора санг парронду шишамайдаҳо сару рӯямро буриданд.

Дасту пойҳои Анвар суст шуданд. Пеши чашмонаш-

ро торикӣ гирифт. Кам монда буд, ки ба рӯи фарши хона афтад. Пуштнокӣ қафо рафта бо дастони ларзон охиста дарро тела дода берун баромад. Дар кӯча роҳ мерафту ашки сӯзон пеши дидагонашро мегирифт. Аз ғазаб дандон меҳонид. Ҳар замон бо рӯймолча ашки чашмонашро пок карда, то рафт ба шӯъбаи корҳои дохилӣ наздик меомад.

ХҲРОК

Ман кайҳо боз меҳостам, ки таом пазам. Фақат модаркалонам монев мешаванд. Охир ман хӯрдак не-ку? Ҳар чӣ набошад имсол ба синфи панҷ гузаштам.

Имрӯз аз мактаб биёям, бибиам бемор шуда хобидаанд. То нисфирӯзӣ ҳоло ду соат вақти дигар. Лахзаи кулай. Ман бояд хӯроки нисфирӯзиро тайёр кунам. Ҳам бибиам хурсанд мешаванду ҳам модарам аз кор омада мазза карда таом меҳӯранд.

Дасту остин бар зада, пешкашаки модарамро ба миён бастам. Ҳамин вақт ба хоирам расид, ки бояд чӣ пазам? Шӯрбо, палав, манту... Ҳа, ширбиринҷ мепазам.

Одатан ширбиринҷро пагоҳиҳо истеъмол мекунанд. Ман ки бори аввал хӯрок мепухтам, тайёр кардани ин таом бароям осон намуд. Гайр аз ин хӯроки тезпаз, барои биби куҳансолам аини муддао. Боз ҳамаи он маҳсулоте, ки дар пухтани ин таом сарф мешавад, дар хона аст. Ба болои ин пухтани хеле осон. Чанд бор дида будам, ки модарам чӣ тавр ширбиринҷ мепазанд.

Дегро шуста болои алови фурӯзони газ гузоштам. Сабил монад, ман чӣ кор карда истодаам? Қариб буд, ки ба дег равшан резам. Ба фикрам, ширбиринҷро бо обу биринҷу шир мепазанд. Ба дег об рехтам. Ба он биринҷи шустаамро илова кардам. Баъди чанде дег чӯшид. Акнун навбати ба он ҳамроҳ кардани чизи асосӣ, шир расид. Яхдонро кушодам. Аҷабо! Пагоҳи ин чо як банка шир буд. Ҳоло бошад ду банка. Хайр, чӣ фарқ дорад? Ҳар дуяш ҳам шир-дия. Яке аз онҳоро ба дег рехтам. Дахони дегро пӯшонидаму ба хондани рӯзномаи дӯстдоштаам «Гул-гул» андармон шудам.

Гоҳ-гоҳ сарпӯши дегро бардошта ба он нигоҳ мекардам. Баъди чанде дег биқир-биқиркунон ба ҷӯш омад. Дар ошхона бӯе паҳн шуд, ки ягон бор ҳатто дар вақти хӯрок пухтани модарам ҳамин хел бӯйро ҳис накарда будам. Оташи газро паст кардам. Ин вақт модарам ҳам монда шуда ба хона омад. Ба худ меболидам, ки акнун ба бибию модарам нишон медиҳам, ки ман ҳам хӯрок пухта метавонам. Ба бибии беморам дар коса ва ба модару худам дар лаълӣ ширбиринҷ кашидам. Аз ҷӣ бошад, ки ширбиринҷи ман ба ширбиринҷ нею ба шавла монандӣ дошт. Таъмаш ҳам аҷиб менамуд. Бибиям аз дастёр шудани ман шукр гуфта лукмае гирифт. Онро дар даҳон, гӯё гӯшти сахтеро меҳоида бошад, ин тарафу он тараф бурда ба зӯр фуру бурд. Ин вақт дидам, ки ҷӣ тавр абрувони вай гиреҳ хӯрданду рӯи пурожангаш пурожангтар гашт. Модарам ҳам як лукма гирифта ба ширбиринҷ бодикқат назар карда баъд якбора хандид.

Пагоҳӣ чун бибиам дарди сар ва фишорашон андаке баланд шудааст, модарам аз хонаи ҳамсоя як банка дуғ оварда паҳлӯи шири яхдон гузошта будааст. Акнун ман фаҳмидам, ки ба ҷои шир ба дег дуғ рехта будаам. Ҳамин тавр, ман таоминав – дуғбиринҷ ихтироъ кардам. Ба ҳамаи ин модарам ба ман чизе нагуфт.

ЯК ҲАРАКАТИ БЕҶОИ ШАРИФЗОДА

Шарифзода дар остонаи дар ду-се бор пойҳояшро кӯфта «уху, уху!» – гӯён садо баровард.

– Ҳой, чимакак ба хона даромада наметавонӣ?! Кӯдак хоб аст, кӯдак! Вая ман бо азобе хобондам, – сари худро аз дар бароварда дуғ зад Тӯфоннисо.

– Тӯфоннисохон, охир беовоз якбора дарро кушода дароям, аз ҷоятон ҷаҳида меҳезеду ба гиребонатон туф карда, дуғ мезанед, ки «одам гуфтани ин ту сулфатулфа карда, уху-пуху мегӯяд». Ана боз сулфат кардам, уху гуфтаму дар бало мондам.

– Ҳой, аз ҳад гузашта истодаӣ, – шиддат кард Тӯфоннисо, – ҳамин кори алиф, бе, те, сеи туро ман ҳам хоҳам, метавонам. Аз худ нарав, ки баъд маро худат

медонӣ. Дар хона ягон зиндагӣ несту боз ин забондарозӣ. То моҳ охир мешаваду ту маоши ночизатро мегириӣ, думи шутур ба замин мезанад.

Шарифзода чизе нагуфта ҷузвдони худро болои миз монду гӯё ӯро касе таъкиб мекарда бошад, сарпӯши деги болои печро бо дастони ларзон бардошта дид. Болои оби беравгани дег як-ду чизи ба пиёз монанд шино мекард. Ӯ хело ҳам этиёткорона аз ҷевон косаеро гирифта бе садо ба кашидани таом сар кард. Ҳамаи ҳаракатҳои Шарифзода ҷунон оромонаю моҳирона буданд, ки гӯё ӯ дар бозии ғайриодие иштирок мекарда бошад агар андак садо барорад, бозиро бой медиҳад.

Таомро ним карда ё накарда буд, ки овози кӯдакашон Анбарой баланд шуд.

– Бало занад ин фигураро, Шриф (ӯ бисёр вақт шавҳарашро ҷунин ном мегирифт), шишаи шири кӯдакро биёр! – амр дод Тӯфоннисо.

Шарифзода нони даҳони худро хоидаравон шишаи шиrho бо дастони ларзон ба Тӯфоннисо дароз кард. Ҳамин вақт аз оинаи нилгун овози сурудхонии ҳофизи хушхоне ба гӯш расид.

– Шриф, Шриф! – инро як дамакак дошта ист.

Шарифзода боз аз сари хӯрок хесту ба сари гаҳвора омад. Анварой бо шавқ пистонаки шишаи пуршиrho мемакид. Шарифзода бо чи ҳаёле шишаро якбора ба сӯи худ кашид. Ин вақт пистонак аз шиша чудо шуда, миқдори зиёди шир ба сару рӯи кӯдак рехт. Овози чирросии Анбарой хонаро пур кард. Тӯфонинисо ҷун бод давида омаду ҳолати кӯдакро дида, бе ҳеҷ фикру андеша аз ду гиребони Шарифзода гирифта пуштнокӣ ӯро ба девори хона бурда ҷунон зад, ки фақат аз даҳони ӯ овози «хурт» баланд шуду халос.

Дақиқае чанд гузашту Тӯфоннисо ҳаросон мошинаи ёрии таъчиrho ҷеғ зад.

ФЕЪЛИ БАД

Одати баде дошт Баҳром. Хама вақт сангеро нӯг-нӯги по бозӣ доронда мерафт. Чарми нӯгҳои пойафзоли сиёҳи Баҳром аз зарбаи сангҳо ҷо-ҷо хеста сафед шуда буданд. Ё ҳамин ки писарбачаи аз худаш хӯрдро дид, бо нӯги по нишон гирифта, сангеро саҳт ба сӯи вай мезад. Чун тир ба нишон расид, завқ бурда бозии «шавқовари» худро давом меод.

Боре Баҳром сангеро нӯг-нӯги пойафзол бозӣ доронда лаб-лаби роҳи мошингард қадам мезад. Аз таъсири яке аз зарбаҳо санг ба миёнаҳои роҳи мошингард ғелида рафт. Дар замон аз муқобил мошинае бо суръат рафт. Гузашта рафту Баҳром «вой поякам» гӯён дар ҷояш нишаст. Маълум шуд, ки вақти гузаштани мошин лаби чархи он сангро саҳт зер карда будааст. Аз таъсири фишори саҳт санг бо суръати баланд парида омада, ба пой Баҳром бармехӯрад. Баҳром пойи аз зарбаи саҳти санг сиёҳу кабудгаштаи худро молиш дода, лангон-лангон ба роҳ баромад.

УСТО-МАГАС

(афсона)

Дар як деҳа, аниқтараш дар яке аз хонаҳои он деҳа магаси куҳансоле зиндагӣ мекард. Бо қадом сабабе ӯ солҳои дароз умр дида меомад. Падар, модар ва авлоду гузаштаҳои магасчаҳои ин хонаро хуб дар ёд дошт. Ин магаси пир дар тӯли умри худ бисёр ҳодисаю воқеахоро аз сар гузаронида буд. Магасҳои ҷавон ҳам ӯро чун куҳансолтарин магас эҳтиром намуда, дар бисёр масъалаҳо аз ӯ маслиҳат меиҷориданд.

Селаи магасҳо ҳам ба ахлоқтӯдаю ҷойҳои ифлос ва ҳам ба ҷойҳои покизаю озода пой мегузоштанд. Онҳо манбаи бавучудории касалиҳои гуногун низ буданд. Одамон ба муқобили ин ҳашароти хира рӯз аз рӯз ва бо усулҳои нав мубориза мебуданд. Аввалин олоти инсонҳо ин резинаи белчамонанде буд, ки ба нӯги ҷӯб

баста мешуду бо он магасҳоро сахт мекӯфтанд. Сипас ҳар гуна захру доруҳои кимиёвӣ ва усулҳои дигар ихтироъ намуданд. Магаси куҳансол ҳамеша ба дигар магасҳои хона маслиҳат медод, ки эҳтиёт шаванд. Худро ба ҳар гуна лаълиҳои обдор назананд. Дар дохили он магаси мурдае бошад, дигар ба он лаъли нашинанд. Махсусан, аз одамони калонсол эҳтиёт шаванд. Бисёр хира ва баднафс ҳам нашаванд.

Одамон барои мубориза ба муқобили магас ҳатто аз қувваи ҷараёни барқ ҳам истифода мебардагӣ шуданд. Аммо нест кардани магасҳо ба воситаи барқ ба мақсад он қадар мувофиқ наомад. Инак, одамон боз воситаи нави муборизаи зидди магас, қоғази ширешдорро фикр карда бароварданд. Дар хонае, ки магаси пир зиндагӣ мекард ҳар рӯз даҳҳо магас ба ширеш мечаспид. Магасҳои дармонда ғингосзанон бол афшонда, оқибат ба тақдир тан медоданд. Магасҳо барои ҳалосӣ аз ин бало ва маслиҳат ба пеши магаси пир омаданд. Магаси пир хело ҳам бодикқат арзи магасҳоро шунида гуфт:

– Ман имрӯз то пагоҳ фикр мекунам ва ҳулосаю андешаҳои худро субҳ ба шумо мерасонам.

Пагоҳӣ магасҳо дар пеши хонаи магаси пир ҷамъ омаданд. Ў аз хонааш берун шуда, ба издиҳоми магасҳо мурочиат намуд:

– Бисёри шумо бояд шунида бошед, ки падар ва гузаштаҳои ман усто буданд. Ман ҳам нозукиҳои ин касбро ба қадри зарурат медонам. Барои ҳалосӣ ва химояи шумо аз қоғазҳои часпак чорае андашидаам, ки шумо аз он начот хоҳед ёфт.

– Чӣ тавр? Чӣ хел? Тезтар гӯед? – гӯён виҷжосу ғингос зада ғавғо бардоштанд магасҳо.

Магаси пир онҳоро базӯр хомӯш доронда гуфт:

– Барои ман масолеҳи кор, қили думи асп биёред ва он вақт хоҳед дид, ки ман чӣ кор мекунам. Ба зудӣ аз мақсади ман пай хоҳед бурд.

Магасҳо дар як он қили бисёри думи аспро ба пеши усто-магас оварданд. Усто-магас аз девори хонааш асбобу ускунаҳои кайҳо зангзадаю пурчангу хоки падарашро гирифта ба кор шуруъ кард. Ў аз қили мӯи думи асп ба андозаи пой магасҳо мӯзачаҳо сохт. Акнун

магасҳо мӯзачаҳоро пӯшида парвоз мекарданду ба ҷои дилхоҳашон, ҳатто далертаринҳояшон ба болои коғази часпанда менишастанд. Менишастанду мӯзачаҳои пояшон дар ширеш мечаспид. Магасҳои часпида пои худро аз дохили мӯзачаҳо берун карда озод парвоз мекарданду мӯзачаҳо дар рӯи коғази ширешдор боқӣ мемонданд. Мӯзамондаҳо боз мӯзаӣ нав ба по мепӯшиданд. Ҳамаи магасҳо ба ақлу ҳунари усто-магас қоиладар шуда ӯро офарину раҳматҳо мегуфтанд. Ба ӯ чун тӯҳфа болаззаттарин ҳӯрокҳоро оварда пешкаш мекарданд. Усто-магас, яъне магаси пир рӯз ба рӯз фарбеҳ, бою бадавлат ва чун хармагас варама карда мерафт.

Рӯзе соҳиби он хона дид, ки магасҳо ба ширеш начаспида, аз болои он озод мепаранду аз худ чизеро боқӣ мегузоранд. Соҳиби хона бо пурбин ба он чизҳои боқимонда бодикқат назар дӯхт. Дар охир аз найранг ва ҳунари магасҳо бохабар шуда, зеро лаб табассуми маънидорона намуд.

Одам дар андешаи сохтани асбоби навест шуд. Баъди чанд рӯзи фикру андеша ӯ асбоби дигаре сохт. Он асбоб шакли муқоваи китоби кушодаро дошт. Аз худ бӯи ачиберо хориҷ мекард. Магасҳои бисёри аз он ғофил болои ин асбоби хушбӯӣ ҳам меомаданд. Онҳо вижосзанон барои қулай нишастан дар болои ин асбоб бо якдигар часпу талош мекарданд. Соҳиби хона аз дур ба воситаи асбоби идорақунанда дар як мижа задан он муқоваро мепӯшонид. Магасҳои дар байни муқова монда аз фишори саҳт ҳамагӣ ҳалок мешаванд. Баъди лаҳзае муқова боз кушода мешуд.

Магасҳо аз ин доми навсохти одам дар ҳайрат ва ба танг омада дар муқобили он ҷӣ қор қарданашонро намедонистанд. Ноилоҷ барои ҷора онҳо боз ба пеши магаси пир барои ҷорасозӣ рафтанд.

Магаси пир чанд рӯз андеша намуда илоҷи қорро наёфт. Оқибат қарор дод, ки ҳудаш он асбоби сохтаи одамро бубинад. Усто-магас парид ба болои он муқова омада нишаст. Ба гирду атроф қунҷқовона назар намуд. Бо дастчаҳояш сару рӯяшро чанд маротиба сила намуда андеша қард.

Ин вақт одам дид, ки магаси хело ҳам қалону фарбеҳе,

ки баробари даҳ ё зиёдтар аз магасҳои оддӣ буд болои дом нишастааст. Одам оҳиста ангушти ишораи дасташро болои тугмачаи асбоби дар дасташ буда бурду онро пахш кард. Ҳамон сония мукова пӯшида шуд.

МАН ПОСБОНАМ

Баҳори деҳаи наздисарҳадӣ бо тамоми назокату нафосаташ чилванамой мекард. Дар ин фасл табиат аз ҳоби гарону хуноки сармо бедор мешавад. Инсон низ чун як ҷузъи табиат ба ҷӯш меояд. Хусусан, бачаҳои бе ин ҳам бетоқат бетоқаттару серҳаракаттар мегарданд. Аз пагоҳ то бегоҳ, ҳатто шабона ҳам хонаю гушнагиرو фаромӯш карда ба ҳар гуна бозиҳо машғул мешаванд.

Чун ҳаррӯза Бобо бачаҳои маҳалаи болои деҳаи сарҳадчиро саф кашонда ба бозии дӯстдошташон – сарҳадбонӣ оғоз намуданд. Хурдтарин «сарбози» ин гурӯҳ Фарҳоди ҳафтсола буд. Деҳа ки ба сарҳад хеле ҳам наздик буд, бачаҳо борҳо шохиди задухӯрди сарҳадбонон бо дастаҳои сарҳадшикан, қочқинён, нашъачалобон ва ғайраҳо гашта буданд. Матонат, далерӣ, зиракию хушёрӣ сарҳадбонон бачаҳоро мафтун карда буд. Дар навбати худ бачаҳо ҳам борҳо ба сарҳадчинён дар фош кардану дастгир намудани вайронкунандагони сарҳад кӯмак расонда буданд.

Бозии бачаҳо он вақт шурӯъ шуд, ки Офтоб ба сари кӯҳи гарбии деҳа поён мефуромад. Ана мана нагуфта, шом ҳам фаро мерасид. Бобо чун командири сарҳадбонон сарбозонро саф кашонда бо онҳо сӯхбат намуд. Ба ҳар кадом «сарбоз» супорише дод. Ба Фарҳоди хӯрдакӣ супориш дод, ки ин ҷо посбонҳои сарҳад аст ва ту ин ҷо посбон меистӣ. Бе иҷозати командир ҷои худро тарк намекунӣ. Хушёр бош то ягон душман аз ин ҷо нагузарад. Барои ҳамин ин минтақаро зиракона посбонӣ менамояд. Баъди чанд муддат мувофиқи дастурамал туро бо сарбози дигар иваз мекунем. Фарҳод яроқи ҷӯбини худро дуруст карда истода, чун сарбози ҳақиқӣ «итоат, командир» гӯён даст ба пешонӣ бурд. Бобо ба бачаҳои дигар низ дастуру супоришҳо дода, ҳар кадом пайи амали он шуданд.

Баъди чанде офтоб нишаст. Шамоли хунуки баҳорӣ ба вазидан сар кард. Рӯз оҳиста-оҳиста торик мешуд. Фарҳод, ки дар тан танҳо як курта дошт, аз хунокӣ ба ларзидан даромад. Бачаҳо кайҳо пароканда шуда, хона ба хона рафта буданд. Аз афташ онҳо Фарҳодро фаромӯш карданд. Аммо Фарҳод қароргоҳи худро партофтани набуд. Ба ӯ бовар кардаанд. Ӯ посбон, ҳомии ватан аст. Дар сурати худсарона аз посбонгоҳ рафтан шояд душман ба хоки ватан гузарад. Не, ӯ ҳеҷ гоҳ посбонгоҳро бе рухсати командир тарк нахоҳад кард.

Гирду атроф то рафт торик мешуд. Дили Фарҳодро ваҳму ҳарос фаро мегирифт. Ҳар сиёҳӣ дар торикии шаб ба чашмаш чун душман ё даррандае ҷилвагар мебардид. Аламаш омад. Аз ӯ касе хабар намегирифт. Ногаҳон беихтиёр ба ҳиқ-ҳиқ гиристан сар кард. Гиряи ӯ аламнок ва сӯзон буд.

– Ту кистӣ? Дар торикии шаб чӣ кор мекунӣ? Чаро гиря мекунӣ? – гуфтани бобои Наврӯз, ки ҳаракӣ аз алаф меомад, Фарҳодро аз гиря кардан боз дошт.

– Ман Фар-фар-ҳод, – канда-кандаю гиряомез ҷавоб дод Фарҳод.

– Дар ин бевақтӣ он ҷо чӣ мекобӣ, Фарҳодҷон? – навозишкоруна пурсид Наврӯз-бобо ва илова намуд, – биё, хона равем.

– Намаставонам.

– Намаставонӣ? Чаро?

– Охир ман посбонам. Посбонгоҳро худсарона партофта рафта наметавонам, – ҷавоб дод Фарҳод.

Мӯйсафед дар аввал ба чизе сарфаҳм нарафт. Харашро «их-их» гӯён ба писарча наздик омад. Фарҳод афтомати ҷӯбин дар китф, аз хунокӣ ларзида, дар ҷои муқараршуда рост меистод.

Наврӯз-бобо, ки аз бозихои харрӯзаи бачаҳо воқиф буд, бофаросат фаҳмид, ки гап дар кучост. Ӯ зери лаб табассумкунон гуфт:

– Хуб, майлат, командиратон кист?

– Бобо, Бобочон, – дандонҳояш аз хунокӣ ба ҳам бархӯрда, гуфт Фарҳод.

– Хайр, ман ҳозир, – гӯён Наврӯз-бобо сари хари

худро сӯи хонаи Бобоино гардонида, бо чӯбдасти нӯгтези дасташ онро хала кард.

МОРИ ТАГИ ТОҚӢ

– Мор! Мор! Гурезед!

Бачаҳои дар пешайвони хона машғули бозӣ буда донаҳои доминоро бетартиб ба рӯи гилем партофта пароканда шуданд. Морбачаи на он қадар калон, ки дарозияш баробари ду-се ангушти одами калонсол меомад, сари худро андаке аз замин бардошта бо хайрат ба атроф менигарист.

– Охир ин бачаи мор-ку? Аз ҳамин ҳам тарсидед? – киноя зад Салоҳ ба чӯрахояш.

Салоҳ аз дигар бачаҳо калонсолтар ва қадбаландтар буд. Ин вақт чи фикре ба сараш омаду охиста-оҳиста ба тарафи морбача қадам партофт. Одатан Салоҳ дар байни хурдсолон бо баровардани ҳар гуна нағмаю найрангҳо ном бароварда буд. Ин ҳаракати ӯро найранги нави Салоҳ ҳисобида бо чӣ анҷом ёфтани онро интизор шуданд. Дигар бачаҳо баракс, аз тарс ду-се қадам ба қафо рафтанд. Охир мор ҳам мору морбача ҳам мор гуфтанд. Инак, Салоҳ ду қадам аз морбача дур. Якбора тоқии нақшинашро аз сар гирифт ба болои он ҳаво дод. Мор дар таги тоқӣ. Дигар бачаҳо аз ин «қаҳрамонии» Салоҳ ба ваҷд омада ба ӯ ҳасадомез менигаристанд.

– Фаш-ш-ш! – овози бадвоҳимае бачаҳои дар атрофи тоқӣ гирд омадаро маҷбур кард, ки пароканда шаванд.

– Гурезед! – дод зад Салоҳ ва худ аз ҳама пеш роҳи гурезро гирифт.

Бачаҳо аз тарс дар гӯшаи ҳавлӣ ларзон-ларзон ба очамори дарозу ғафси бадвоҳима менигаристанд. Мор қариб ними тани худро аз замин боло бардошта бо диққат ба атроф менигарист. Сари ӯ оҳиста-оҳиста аз як сӯ ба сӯи дигар алвонҷ меҳӯрд. Ду тарафи гарданаш то наздикии сараш паҳн шуда рафта буд. Гоҳ-гоҳ забони сиёҳи дукӯшааш аз даҳонаш берун шуда, боз нопадид мегашт.

– Кобра, – нафасаш гашта ба зӯр пичирос зад Салоҳ.

Маълум буд, ки мор бачаи худро мечӯяд. Очамор баъди каме дар атрофи ҳавлӣ чарх задан ба таги дарахти гӯшаи ҳавлӣ омада истод. Аз таги дарахт рӯ ба боло нигоҳ карда каллаашро гоҳ ба як сӯ ва гоҳ ба сӯи дигар чунбонид. Гӯё дудила буд ё аз кадом тарафи дарахт ба боло баромаданро андеша мекард. Ана, ба кундаи дарахт печида худро болои дарахт гирифт. Аз дарахт ба сие, ки нӯки дигараш ба дарахти гӯшаи дигари ҳавлӣ баста шуда буд, часпид. Дар атрофи сим печ хӯрда – печ хӯрда ба болои сатили дар ҳамин сим бо чангак овезон наздик омаду даҳонашро калон кушод.

– За-за-заҳр, ба сатили шир заҳр зад, – чашм аз мор наканда гуфт Салоҳ ва худ бо чӯби дароз тоқиро аз болои морбача як сӯ тела дод.

Очамор гӯё ҳодисае рух надода бошад, рӯ ба роҳ ниҳод. Ин вақт морбача ба модари худ бархӯрд кард. Очамор сари худро ба сари морбача расонда, гӯё аз сихат ва саломат будани ӯ хурсандӣ мекард. Гӯё ўро мебӯсид. Пас аз андаке мор қафо гашта боз ба дарахт баромад. Ба он чое, ки сим ба дарахт баста шуда буд, расида даҳон ба сим зад. Мақсади мор маълум. Ў меҳост симро канад. Қариб ним соат мор бо сим овора шуд. Сим сахт. Илоҷ нест. Ҳатто чанд қатра хун аз даҳони мор ба замин чакид. Чӣ бояд кард? Лаҳзае пас мор аз дарахт поин шуда зери сатили шири овезон халқа зад. Морбача ҳам канори модараш ором гирифт.

– Ҳа, бачаҳо, чаро кулук барин хомӯшу шах шуда мондед?

Салоҳ ва дигарон аз ин садо ба худ омада бо ангуштони ларзон бесадо морро нишон доданд. Падари Салоҳ ҳам бо дидани мор ба изтироб афтада ба гирду атроф хело чашм дӯхт ва бо чолокӣ бели дар пеши пояш хобидаро аз замин бардошт.

– Истед! – дасти белдори падарашро дошта ҳамаи воқеаи навакак рӯй додаро ба падараш нақл кард Салоҳ.

Падар белро оҳиста ба замин гузошт ва чӯби дарозро ба даст гирифта сӯи мор равон шуд. Мор шахси ба сӯяш меомадаро дида, фашишосзанон, таҳдидомез сарашро баландтар бардошт. Ин вақт аз масофаи дур

нӯки чӯб ба сатил бархӯрду бо як тела додан сатил чапа шуда, тамоми шир ба замин рехт. Мор ба кулмакчаҳои ҷо-ҷо дар замин пайдо шудаи шир наздик шуда, онҳоро дам кашид. Сипас печу тобхӯрон худ пеш-пешу морбача аз қафо аз назарҳо ғайб заданд. Бачаҳо ба худ омада ба ҷои воқеа омаданд.

– Дидед, бачаҳо, – гуфт падари Салоҳ, – баъзан хазандагону ваҳшиён ҳам боаклона рафтор мекунанд. Беҳуда нагуфтаанд, ки ба касею чизе кордор нашавӣ, зарараш ба ту ҳам намерасад. Табиат бо ана, ҳамаи ҳамин хазандаю дарранда, паррандаю ҳашарот, гулу гиёҳ, новобаста аз он ки онҳо зебоянд ё бадафт, зарароваранд ё безарар, дилкашу гуворост.

Бачаҳо дар зери таассуроти воқеаи аҷиби навакак дар пеши чашмашон рухдода андаке ба худ омада ба ҷои аввалаи худ баргаштанд.

МУФТХҶР

«Чаро моро азоб медиҳию ифлос мекунӣ? Мо чӣ гуноҳе кардем?! Охир худат бисёртар машқ карда расмкаширо ёд гирию аз меҳнати дигарон фоида набарӣ, намешавад?». Китобҳои бисёре дар гирду пеши Саид гӯё пар бароварда бошанд, шараққосзанон парвоз мекарданду ҷойҳои аз нӯги қалам захмхӯрдаи худро як-як ба ӯ нишон дода, беҳолона арзу шикоят мекарданд.

Саид бедор шуд, ки ба обу арақ ғӯтидааст. Қаламу албом, коғази сиёҳ ва китобҳои суратдори аз китобхонаи мактаб гирифтааш дар рӯи миз дар ҷои худ буданд. Хайрият ки хоб будааст.

Муаллими расмкашӣ супориши хонагиро, ки мебоист хонандагон расми дилхоҳи хайвонҳои хонагиро мекашиданд, аз назар гузаронида, расми очабузу бузғолачаи бо қалами рангаи дар албоми Саид тасвирёфтаре дида чун ҳарвақта ӯро намунаи дигарон карда таъриф намуду гуфт:

– Канӣ, Саидҷон, расми кашидаатро дар тахтаи синф тасвир намою ба баъзе танбалхӯчаҳо нишон деҳ, ки чӣ тавр расм мекашанд.

Ранги рӯи Саид аввал сафеду баъд сурх шуд. Ӯ худро базӯр ба даст гирифта «далерона» сӯи тахтаи синф равон шуд. Ин «далерии» ӯ дер давом накард. Фош шудани муфтхӯрию фиребгарияш қариб буд. Вақти он расида буд, ки ба ҳамаи он ҷавоб гӯяд. Ин ба чӣ анҷом меёфта бошад? Рӯю мӯяш саршори арақ шуд. Баданаш тафсида рафт. Дастони ларзонаш дар тахтаи синф расмҳоро акс мекунониданд, ки на ба ҳайвони ҳонагӣ монанд буду на ба ҳайвони ваҳшӣ. Баъзе хонандагон механдиданду баъзе ҳайрон мешуданд.

– Магар ягон ҷоят дард мекунад? – пурсид муаллим.

– Не-е, – забони хушкшудаашро ба зӯр ба ҳаракат оварда ҷавоб дод ӯ.

– Саросема нашав. Марҳамат, дафтари расмкашиятро ба даст гиру аз он истифода бар, – ба Саид дилбардорӣ ва маслиҳат дод муаллим.

Вай бо дасти ларзон албомро аз рӯи миз гирифта ба назди тахтаи синф омад. Акнун бо як даст бурро дошта буд, ки аз дасти ларзони ба муфтхӯрӣ одатқардааш албом ба рӯи фарш афтид. Ҳангоми афтидани албом аз дохили он коғазҳои сиёҳ ҷудо шуда, дар фазо чанде бозӣ карда, дар рӯи фарш қарор гирифтанд. Байни варақҳои пахши албоми расмкашӣ бошад, як саҳифа китобчаи кандагии афсонаи халқии «Бузаки чингилапо» намоён буд.

ОҚИБАТИ БАДӢ

Ҳамаи бачаҳои хурдсоли гирду атроф ӯро нағз медонистанд. Чӣ тавр ба пораи нон сӯзан ҳалонда ба саги ҳамсоя додан ва чӣ тавр ба думи мӯсичаи бегуноҳ коғаз бастанаш ва боз дигар ҳилаю найрангҳои ӯро дида ва шунида буданд.

Тобистон. Гурӯҳи бачаҳо болои реги тафсони соҳили дарёча машғули бозию офтобхӯрӣ буданд, ки:

– Қосим, Валӣ, ин ҷо биёед, тезтар! – овози омирони Қурбон баланд шуд.

Бачаҳо ба он тарафи соҳили дарёча давиданд. Қурбон бо нӯги ҷӯби дасташ қурбокаи обиеро пахш карда меистод.

– Дар таги либосҳои ман, даруни тоқӣ папирос ва гӯгирд ҳаст, гирифта биёр. Зуд бош! – амр дод Қурбон ба писарбачае.

Фармон ҳамон замон иҷро шуд.

– Папиросро даргиронед! – гуфт Қурбон.

Ин супориш ҳам дар як он анҷом ёфт. Охир бачаҳо ҳам воқеаю ҳодисаҳои нав ба навро ҳамеша интизоранд. Қурбон чӯби дар пушти қурбоқа пахш кардаашро боз ҳам сахттар зер кард. Аз таъсири фишори сахт даҳони қурбоқа кушода шуд. Нӯги ангуштони папиросдори Қурбон ба даҳони қурбоқа наздик омад. Баробари ба даҳони қурбоқа ҳалонидани папирос чӯби пушти ӯ ҳам гирифта шуд. Даҳони қурбоқа бошад пӯшида гашт. Қурбон бо як чолокӣ ҳамзамон қурбоқаро ба сохил тела дод. Бачаҳо шавкункунон қурбоқаи папироскашро таъқиб мекарданд.

– Аҷиб-а! Дидед, ин кори акетон? – бо виқор ба сандуки синаи лучаш зада мегуфт Қурбон.

Дар ҳар нафаскашӣ қурбоқа дуди сигорро ба дарун мекашид. Ҳар лаҳза нӯги сигори даҳони қурбоқа равшантар мешуду тамоқуи хокистаршудаи он ба замин мерехт. Дар як вақт аз дуди папирос, ки аз шиками вай берун намебаромад, қурбоқа вараи мекард. Қурбоқа аз ҳаҷми ҳудаш ду маротиба бузургтар шуда, чашмони бе он ҳам калонаш боз ҳам калонтар мешуд. Гӯё ҳоло ҳозир аз косахонаи сараш зада мебаромад. Ана, оташи папирос ба лабони қурбоқа наздик шуд. Бачаҳо ба чӣ анҷомидани ин бозиро фаҳмиданӣ шуда якдигарро телақунон ҳар қадам меҳост ба қурбоқа наздиктар шавад. Қурбоқаи бечора ба лаби соҳили дарёча наздик шуд. Қурбон чӯbero гирифта ҳам шуду хост ӯро ба қафо, боз ба хушкӣ равона созад. Ҳамин вақт овози ба садои кафидани пуфак монанд баланд шуд. Қурбон «вох» гуфта бо дастонаш рӯяшро пӯшонид. Қурбоқа кафида буд. Рӯдаю узвҳои даруни он чашму даҳон, сару рӯи Қурбонро олудаю пур карда бо маззаи талҳомезаш месӯзонду месӯзонд.

ДАРСИ НАВ

Занг зада шуду муаллим Фазлӣ ба синфи шаш ворид гардид.

– Салом!

– Салом! – бо як овоз ҷавоб гардониданд хонандагон.

– Шинед!

Ҳама дар ҷойҳои худ нишастанд. Ҳамин вақт дар тақ-тақ шуду писарбачае иҷозати даромадан хост.

– Ба назди тахта биё, – ҷуссаи фарбеҳи худро андаке чунбонида, амр кард муаллим.

– Чаро дер кардӣ, Шарифов? О, барвақттар хезӣ, намешавад? Ту ҳоло бача, хунат дар ҷӯш. Пагоҳӣ аз ҳама пеш хестанат даркор. Ба ғоидаи худат мегӯям. Пагоҳ, ки соҳиби касбу кор шудӣ, ҳеҷ вақт барои ман омада хизмат намекунӣ. Ҳамин тавр не, бачаҳо? Ана, вақте ки ман дар сину соли шумо будам, пагоҳиҳо барвақт аз хоб хеста, ҳатто пой луч як пуштора ҳезум меовардам. Баъд ба мактаб мерафтам. Бо ана ҳамин азобҳо мактабро тамома карда, чи хеле ки мебинед, муаллим шудам. Аз ҳеҷ чиз камбудӣ надорам. Қариб ҳар моҳ барои ҳамсарам куртаҳои рангоранг мехарам. Агар шумо ҳам хонед, ҳамин хел мешавед. Ҳамин тавр дер мондан гиреду нахонед, ҳамаатон дузду кисабур шуда меравед. Шин! Дигар тақрор нашавад.

Баъди қайди журналу ҳозиру ғоиб муаллим Фазлӣ дуру дароз китоби забони тоҷикиро варақ зад. Варақ заду сари худро боло бардошта, ба хонандагон муроҷиаткунон:

– Имрӯз, бачаҳо, дарсамон «Нидо», – гуфт. Инро гуфта истода Фазлӣ дасташро ҷунон болои миз зад, ки ду духтарчаи дар партаи пеш нишаста беихтиёр аз ҷояшон як қад париданд.

– Бачаҳо, – суҳанаширо давом дод муаллим, – ана ҳамин садо «Нидо»буд. Масалан, шумо ба алафдаравӣ мераведу ба ногоҳ ҳаратон аз чизе хӯсида «хӣ» мегӯяд, ин ҳам «Нидо» аст. Ё ки дар вақти ҳезум ҷамъ овардан ба ногоҳ овози«у-у-у-у» –и гурғро мешунавед, ин ҳам

«Нидо» мебошад. Бачаҳо!- қиёфаи худро ваҳмомез гирифта суханаширо давом дод Фазлӣ, – дар зимистони хунук як хеши мо, ки ронанда буд, бор мекашонид. Дар як чӯл мошинаш вайрон мешавад. Рӯз торик шудан мегирад. Ногаҳон дуртар аз ҳудаш ӯ гургеро мебинад...

Ҳанӯз фикраширо ба охир нарасонида, садои занг баланд шуд. Фазлӣ китобҳояширо ҷамъ карда, ба бачаҳо, ки давоми қиссаро шунидан меҳостанд, гуфт:

– Давомашро дар дарси дигар нақл мекунам.

НА ҲАМИН ЛИБОСИ ЗЕБОСТ

Абдулло тангаҳои охирини кисаашро шумурда баромад. Як сомонию навад дирам. Аммо то идрор ҳоло се рӯзи дигар мондааст. Чӣ илоҷ? Ин миқдор боигариро тарзе бояд сарф кард, ки то рӯзи идрор расад. Нони зағораи худ беҳ аз палови кас. Аз ӯҳдаи ин кор Абдулло ба ҳубӣ мебарояд. То он рӯз ӯ метавонад, ки чою нон хӯраду халос.

Хондани Абдулло дар донишгоҳ хеле хуб аст. Ҳамкурсонаш ӯро дар концерту дискотекаҳо кам медиданд ё умуман намедиданд. Аммо Абдулло театрро дӯст медошт. Илоҷе карда аз тамошои ягон намоишномаи нав қафо намонд. Қисми зиёди ҳамкурсони Абдулло сабаби канораҷӯии ӯро аз тангҷашмӣ ва хислаташ медонистанд. Як ҳамкурсаш, писари директори яке аз заводҳои шахсии калони шаҳр борҳо ба Абдулло киноя задааст: «Абдулло пулҳояширо нахӯрда, ҷамъ карда, баъди донишгоҳ мошини сабукрав меҳараду мошинсавор ба деҳаашон меравад. «Ҳи – ҳи – ҳи – и-и». Ҳангоми хандидан як тарафи даҳони ӯ зӯран қач шуда то ба гӯшаш рафта мерасиду дандони тиллоии кунҷи даҳонаш ялақосзанон намудор мегашт. Абдулло дар ҷавоб хандаи тамасхуромезе карда лаб фуру мебаст.

Абдулло аз ҷамъи тангаҳо 45 дирамашро чудо карда роҳи чойхонаро пеш гирифт. Барои тезтар ба чойхона расидан ӯ аз байни дарахтзор гузашта аз болои ҷӯи навканда хез зада гузашт. Хез зада гузашту...

Бовараш намеомад. Ба ҳар ҳол, аз роҳаш гашта ба сари ҷӯи хушк омад. Дар канори ҷӯй ҳамёни ғафси чарми сурхи ялақосии напа нав меҳобид. Абдулло ҳам шуда ҳамёнро гирифт. Онро кушоду баданаш аз ҳаяҷон алав гирифт. Лаҳзае худро гум кард. Дар ду тарафи кисаҳои ҳамён қабат-қабат пулҳои даҳсомонию панҷоҳсомонӣ ва ҳатто чанд доллар ҳам ҳобида буд. Ҳамёнро Абдулло ба киссабағали худ гузошта роҳи хобгоҳро пеш гирифт.

Ҳамхонаҳои ӯ ҳоло аз хӯрдани хӯроки нисфирӯзӣ наомада буданд. Дарро аз дарун қулф карда пулҳоро шуморид. Ду ҳазор сомонӣ! Акнун Абдулло соҳиби маблағи зиёдест. Ӯ метавонад чун писари директори завод либосҳои наву қиматбаҳо харида пӯшад. То вақти муайяне ресторангардию дискотекаравӣ кунад, ҳулоса кайфу сафо намояд. Барои иҷрои чунин мақсадҳо ҳоло ӯ имконияти пурра дошт. Абдулло дурусттар кунҷу канори ҳамёнро бо умеди ёфтани нишоне аз соҳиби ин ганҷи номаълум тафтиш кард. Чашми ӯ ногоҳ ба коғази ғичимшудаи кунҷи ҳамён афтод. Онро гирифта кушод. Нархномае будааст. Дар он ному номи падар ва суроғаи хонае нишон дода шуда буд. Абдулло охи сабуке кашида аз ҷой хест.

Аслан Абдулло бачаи боақлу ҳуш аст. Ҳар тангаро дар ҷояш ва дар вақти лозимӣ сарф мекунад. Ин кори ӯ аз ҳасисӣ не, инро ба ӯ таҷрибаи ҳаёт омӯхтааст. Зиндагӣ ӯро водор кардааст, ки чун одамони калонсол дурандешу ботамкин бошад. «Серро ҷӣ парвои гурусна» гуфтаанд. Оё Абдулло намехост, ки чун писари давлатмандон рангобаранг либоси нав пӯшад? Оё ӯ намехост, ки боре ба ресторани дискотекаҳо дарояду хӯрокҳои болаззат хӯрад? Оре, меҳост. Аммо қудрат ва тавоноии Абдулло то ба он дараҷа буд, ки ӯ зиндагии одии хоксоронае дошту ҳалос. Ҳамкурсони Абдулло аз қучо медонистанд, ки вай писари яккаву ягонаи модар аст. Аммо ӯ чун баъзе ягонаҳои дигар эрка калон нашудааст. Дар кӯдакӣ аз падар ятим монда бо модар бори вазнини зиндагиро баробар кашидаанд. Абдулло мекушид, ки аз нафақаи модар истифода набарад. Барои ин ӯ дар мавсими меҳнатии тобистона ва мавсими

пахтачинӣ фаъолона иштирок мекард. Ана, ҳамин меҳнатдӯстию ба кор саҳт часпидани ӯро баъзеҳо аз хирси пул ва ҳасисии ӯ маънидод мекарданд. Тобистонкӯшӣ зимистоннӯшӣ, гуфтаанд. Дар ҳақиқат пулҳои кор кардаи мавсими пахтачинӣ ва меҳнати тобистона барои зиндагии Абдулло ғоидаи калон мерасониданд. Абдулло хеле пасткӯчаҳоро гузашта ба таги дарвозаи дутабакаи боҳашамати кандакорӣ шуда расид. Тугмачаи занги дарвозаро бо ангушти бузургаш пахш кард. Овози аккосзании саге баланд шуд. Сипас дарвоза кушода шуду аз он марди шикамқалони қадпаст, ки дар тан либоси рах-рахи хонагӣ дошт, берун баромад. Мӯйҳои ҷингилаи ҷун бузи ангорӣ ба ҳам печидаи сандуқи синааш аз гиребони куртааш баромада меистод.

– Ба ту кӣ даркор, бача?! –шиддат карда пурсид соҳибхона.

– Салом, амак, ин хонаи Бобоев Амир?

– Ҳа, ҷӣ кор доштӣ?

– Магар шумо чизе гум накардаед?

– Не-е, – ба фикр рафт Амир.

– Ин ҳамёро мешиносед? –аз кассабағали худ ҳамёро гирифта ба соҳибхона нишон дод Абдулло.

Чашмони Амир гӯё аз косахонаи сараш зада бароманд. Ӯ гурбавор аз дасти Абдулло ҳамёро ҷанг зада гирифта, ба шумурдани пулҳои он даромад. Ӯ ҷун фаҳмид, ки ягон пули ҳамён бечӯ нашоудааст, арақи сару рӯяшро бо остин пок намуда, ба гап даромад.

– Ростӣ гап, аз гум кардани ин пулҳо ҳозир дарак ёфтам. Дирӯз бо ҷӯраҳо каме вақтхӯшӣ карда, дар боғ сайругашт карда будем. Занақ! – овози раъдмонанди мард, ки ба ҷисми ӯ ҳеҷ мувофиқ намеомад, гулдуррос зад, – ҳамон шиносномаи маро биёр!

Абдулло шиносномаро бо нархнома муқоиса карда ба соҳибаш баргардониду қафо гашт.

– Ҳой, бача, – аз қафо шунида шуд овози соҳибхона, – донишҷӯ будагистӣ? Хайр, ҳеҷ гап не, қарзатро адо кардӣ.

Абдулло хост гардаду гапи саҳте гӯяд, аммо аз роҳаш нагашт.

Оре, Абдулло қарзи инсонии худро адо кард. Лекин ягон вақт ба ин мард чунин ҳодиса рӯй диҳад, гумон аст, ки қарзи инсонӣ ба ёдаш расад.

Абдулло акнун ҳис кард, ки аз пагоҳ боз ба даҳон чизе нагирифтааст. Аммо ӯ худро хело сабук ва озод ҳис мекард. Гуё аз боди гарони азиятдиҳандае халос шуд. Бо вучуди ин Абдулло хурсанд буд. Аз он хурсанд буд, ки дар назди вичдон ва имони худ пок ва соф аст.

БЕХУН

Ба оина менигараму худ аз худ ба ин лақаб розӣ мешавам. Аз оина ба ман Толиб – ҷавони пажмурдарӯи рангаш заб-зард бо чашмони калон-калони ба косахонаи сараш фуруфта менигарист.

Модарам нақл мекунад, ки то ба синфи якум рафтаам кулӯх меҳӯрдаам. Ба касалие гирифтор шудаму ба қавли модаркалонам духтурҳо чокам кардаанд. Ман кулуххӯриро кайҳо боз бас кардам, аммо таъсири ҳамон иллат ҳоло ҳам дар ҷисмам хона дорад. Ростӣ аз «Бехун» гуфтани одамон қимоб шудам. Гуё номи маро хама кайҳо фаромӯш карда бошанд.

Як рӯз андеша кардаму хостам ҷавони сурхрӯ, чуству чолок, бақуввату хушандоме шавам. Хулоса, номи аслии худро боз барқарор кунам. Амалӣ шудани ин корро дар обутоб додани бадан, чӣ хеле ки мегӯянд, дар варзиш дониستم...

Ин пагоҳӣ аз хоб барвақт хестаму ба иҷроиши машқи якум сар кардам. Аз дарвозаи ҳавлиамон берун шудаму ба давидан даромадам. Аз назди хонаи Қосим-амак гузашта будам, ки сағи бадҳайбаташ аккосзанон аз қафоям тохт. Аз тарс чунон ба суръат давида дохили дарвозаамон шудам, ки қариб нафасам гашта буд. Хайр, ба ҳар ҳол, машқи аввали давидан иҷро шуд.

Аknун бояд ба машқи дуюм оғоз намоям. Дар ҳавлиамон падарам се дарахти тутро паси якдигар шинонида буд. Онҳо ханӯз се ё чорсола шуда буданд. Дарахти тути дар байн буда чи шуду қоқ шуд ва падарам онро аз замин як вачаб болотар арра кард. Ана ҳамин

ду дарахти боқимонда бояд вазифаи пояҳои турникро хело ҳам хуб ба ҷо биёранд. Ман ҷӯби дарозеро ба ин дарахтҳо гузаронида мустаҳкамии онро санҷидам. Сипас аз маркази ин ҷӯб дошта тамоми вазни худро ба боло кашидам. Ҳамин вақт ҷӯб қарсосзанон шикаст. Агар, андаке пештар меафтидам, рост ба болои кундаи дарахти буридашуда мезадам.

Хайр, бало ба пасаш гуфтаму ба иҷроиши машқи сеюм шуруъ кардам. Бегоҳӣ ду-се санги на он қадар калонро бо ҳам симпеч намуда барои вазнбардорӣ тайёр намуда будам. Инак ман омодаи сангбардорӣ. Бо даст аз ду тарафи сангҳо дошта акнун баробари қади худ бардошта будам, ки сим канда шуд. Яке аз сангҳо рост ба болои нохуни калони пой чапам бархӯрд. Поямро дошта чанд бор дар ҷоям чарх задам. Хуни суп-сурх қиззосзанон аз таги нохунам меҷаҳид. Бори аввал ме-дидам, ки мани беҳун хун ҳам доштаам. Аламам омад. Ҳамон лаҳза розӣ будам, ки лақабам бигуздор, ҳамин тавр мондан гирад.

ТАРОНАҲО

БАҲС

Камонғулак худро таъриф карда мегуфт: – Маро шоирон ба абрӯи дилбарон ташбеҳ медиханд.

– Афсӯс, – садо дод тори он, – ба ҳисоб нагирифтаанд, ки тири аз мо чудо шуда синаи ошиқонро мешикофад.

ШОХ

Сайёд ғизолеро таъкиб мекард. Ҳангоми давидан оху рӯй ба сайёд оварда гуфт: – Даст каш аз қасди ҷони ман. Замоне мерасад, ки шохам посбони қабрат хоҳад шуд.

МҶРЧАЯК

Мӯрчаяке аз сакфи хона ба анкабуте, ки аз даҳон ғоз бароварда ба поён мефаромад, ба ҳавас менигарист. Дар қалби ӯ ҳам шавқи дорбозӣ чӯш заду аз тори анкабут дошт.

Мӯрчаяк намефаҳмид, ки баъди чанде тӯъмаи анкабут хоҳад шуд.

ХОР

Гули садбарг ба хорҳои тани худ гуфт:

– Шумо ҳамагӣ аз вучуд доштани ман қадр доред, вагарна хореду халос. Хорҳо ҷавобаш доданд:

– Эй нофаҳм! Мо ҳимоятгари туем. Магар намебинӣ, ки баъзе касон андешаи моро карда, чуръати ба ту даст дароз кардан надоранд.

ЗАНБЎР ВА ШАПАРАК

Занбӯр ба рӯи гуле нишасту ба макидани шираи он шурӯъ намуд. Шапарак аз гул ба гул нишаста бӯй мекарду нашта мебурд. Кадоми онҳо роҳи дурустро пешаи худ карда бошанд?

ОВОЗҲО

Алошақшақа беҳудаю баҳуда шақ-шақ мекунад. Кабк гоҳ-гоҳе месарояд. Одамон овози кабкро парастии мекунанду бо шунидани овози алошақшақа ба абрӯ гирех мебанданд.

СУРХ ВА САФЕД

Қабзаи пахтаро сӯят дароз кардаму ин вақт пеши чашмонам ду хел ранг чилва намуд: яке суп-сурх, дигаре сап-сафед. Ранги суп-сурх ин рухсораҳои ту буданд, ки аз шарм чунин гаштаанд. Ранги сап-сафед ин қабзаи пахтаи дасти ман буд, ки дар ҳаво муаллақ монд.

ШОДӢ ВА НАФРАТ

Сарфи назар аз кадом чинс буданаш ҳама ўро интизор буданд. Чи падару модари ҷавон, чи падару модари духтару писар. Падари домод аз шавқ барои набераи ояндаи худ гавҳора харид. Модари келин ҳам дар навбати худ барои наберачааш тўхфаҳо тайёр кард. Шавҳари ҷавон интизори рӯзи хурсандӣ буд. Зани ҷавон ҳам шодӣ мекард. Хулоса, ҳама бетокатона интизори меҳмони нав буданд.

Ўро касе интизор набуд. Тасодуфан ва аз беэҳтиётӣ дар вучуди ӯ арзи ҳастӣ кард. Барои вай касе чизе тайёр намекард. Ҳеҷ кас тайёри ҳам намебуд. Зани ҷавон аз вучуд доштани он ба надоштани розӣ буд. Илоҷ нест. Набошад ўро нест мекард.

Шарми ӯ аз одамон зиёд буд. Ба ҳар восита кӯшиш мекард, ки ҳомила буданаширо нафаҳманд. Куртаҳои васеъ мепӯшид. Ба рӯяш аз ҳад зиёд сафеда мемолид. Зани ҷавони аввала аз ҳомила будани худ мефаҳрид. Зани ҷавони дуюм аз ҳомила будани худ нафрат дошт.

ДУ ГУЛ

Пагоҳӣ. Ду гули садбарги навшукуфта, ки қатраҳои шабнам дар рӯяшон аз шуои офтоб ҷило медоданд, байни худ дастурхони баҳс ороистанд. Яке мегуфт: Ҳозир маро духтараке беозор меканаду ба баногӯши худ меҳалонад ва ман ҳамчун як узви бадани ӯ ба хуснаш ҳусн зам намуда ҳамроҳаш мешавам. Дигаре гуфт: – Ҳозир маро ҷавоне меканаду ба маҳбубааш ҳадя мекунад ва ман воситае барои боз ҳам мустаҳкамтар шудани ишқи ин ду ҷавон мегардам.

Дар як вақт ба тарафи онҳо ду даст: ба гули якум дасти духтар ва ба гули дуюм дасти ҷавони наврасе дароз шуд. Гули якумро духтарак ба баногӯши худ ҳалонд. Гули дуюмро писарак бӯй кард, дар байни ангиштонаш чарх занонд ва баъд бепарвоёна ба даруни ҷӯйбори сари роҳ ҳаво дод. Гули дуюм ба гули якум, ки дар баногӯши духтарак ҷилвакунон ҳамоил буд, аз даруни ҷӯйбор ба ҳасад менигарист.

ТАҚДИР

Ҳар ду кӯдак будем, дар лаби дарёчаи шӯхи деҳа бозӣ мекардем. Ту аз ман як сол хурд будӣ. Бо кимкадоми сабабҳо ҷанг мекардем. Аз кокулҳои сиёҳи наврустаат мекашидам. Ба рухсораҳои норасидаат бо муштҷаҳои кӯдаконаи худ мезадам. Ту мегиристӣ, ман бошам завқ бурда меҳандидам. Акнун мо ба воя расидем. Ана, ҳар ду дар лаби ҳамон дарёча нишастаем. Дарёча ҳамон дарёча аст. Лекин мо дигарем, тағйир ёфтаем. Ман акнун кокулони мушкбездатро ба кафи дастам

гирифта мебӯяму сила мекунам ва аз рухсораҳои лолагуни чун себ сурхат бўсаҳо меситонам.

Аз аввал чунин будани тақдирро намедонистам.

МӢИ СУНӢЙ

Ҳар ду дар ҳараки таги маҷнунбед нишастанд. Зулфони маҷнунбед ба замин сар ҳам карда, онҳоро аз чор тараф чун шилшилаи рӯймоли абрешимӣ ихота карда аз назари роҳгузарон пинҳон менамуд. Ҷавон оҳиста ба духтар наздик шуд ва дасташ ба гардани нарми духтар расид. Сипас, мӯйҳои чун шаби тор сиёҳу мӯшкбӯяшро бӯйкашону силакунон ба панҷаи дасташ печонид. Мулоим ва нарму ҳаловатбахш буданд мӯйҳои маҳбуба.

«Ой!» Духтарак аз кадом сабабе аз ҷой ҷаст ва чанд қадам ба пеш гузошт. Чун нӯгимӯйбадастиҷавон печида буд, аз зарбаи кашиш дастаи мӯе аз сари духтар чудо шуда дар дасти ҷавон монд. Ҷавон як ба мӯйҳои бегона ва баъд ба сари мӯйҳои кӯтоҳкардаи маҳбубааш нигаристагӯфт:

– Ҳм...маълум шуд, ки то ин муддат ман мӯи сари каси бегонаро мебӯидааму мебӯсидаам...

САНГПУШТ ВА УҚОБ

Сангпушт худро кашида-кашида аз байни сангҳо роҳ мерафт.

– Аҷабо! –ба атроф бо ҳайрат нигариста худ ба худ гуфт сангпушт. – Ҷаро атрофи ман пур аз сангу ягонтои он роҳ намераванд. Охир ман ҳам монанди онҳо сангам-ку?! Аммо ман роҳ меравам. Ё онҳо хоб бошанд-а? Эҳ, сангҳои танбал. Ба ягон кор коромад нестед. Як умр ин ҷо хобеду хоб. Маро бинед. Роҳ мегардам. Нафас мекашам. Аз болои шумо ҳазида мегузарам, – ба сангҳо писханд мезад сангпушт.

Уқобе дар баландихо, дар баҳри осмони кабуд чарх мезад. Ӯ ба Замин назора карда, чунбиши мӯреро дар рӯи ҳас ҳис мекард. Инак, вай сангпуштро дид, ки бай-

ни тӯдаи сангҳо кашола аст. Уқоб болои сангпушт якду чарх заду баъд худро чун тир ба сӯи ӯ равона кард.

Сангпушт, ки чанд лаҳза пеш сангҳои корношоямро пахш карда мегузашт, акнун аз авҷи ҳаво, аз ҷанголи уқоб раҳо шуда рост ба болои ин сангҳо меафтид...

ГИРЕҲ

Байни ду дӯсти ҷонӣ дилсардӣ ба вукӯъ омад. Аммо инро ба якдигар ошкор накарда, мисли пештара омаду—рафт ва гуфтугӯ мекарданд.

Дӯстии онҳо мисли ресмоне буд, ки аз байн канда шудаасту онро аз сари нав бастаанд. Дар ҷои басташуда бошад гиреҳе пайдо шуда буд.

ЛАТИФАҲО

ТАРАФИ РОСТИ ГУЛҶ

Ба Афандӣ дӯсти наздикаш «назди табиб кучо равӣ, пеши корафтода рав» гуфтагӣ барин дарди дил кард:

– Тарафи чапи гулӯям дард мекунад, нонро базӯр фуру мебарам.

Афандӣ андешамандона гуфт:

– Боре ман ҳам чунин шуда будам.

– Баъд чӣ кор кардед? Тез шифо ёфтед? Кадом марҳамро истифода бурдед? – пайи ҳам пурсид дӯсти бемораш.

– Ҳеҷ марҳамро, – гуфт Афандӣ, – то дуруст шудани тарафи чап нонро ба тарафи рост гулӯям фуру мебардам.

ҶУМЛАИ ШИКОЯТӢ

Муаллими забон аз хонандае пурсид:

– Ҷумлаи «Гӯсфандон аз хунукӣ маасзанон меларзиданд» кадом хели ҷумла аст?

– Ҷумлаи шикоятӣ, – ҷавоб дод хонанда.

МЕНҶШЕМ Ё МЕХҶРЕМ

Муаллим аз хонандае пурсид:

– Обро менҶшем мегӯем, ё мехҶрем?

Хонанда ҷавоб дод: – Агар танҳо об нӯшиданӣ бошем, менҶшем мегӯем. Ва агар бо нон хӯрем, мехҶрем мегӯем.

МАСТ БИЁ

Афандӣ ба Амонатбонк омада хост, ки микдоре аз пасандозҳои худро гирад, аммо имзояш ба имзои дар нусхаи амонатбонк буда мувофиқ намеомад. Байни Афандӣ ва хазиначӣ ҷанҷол хест.

– Шояд ман вақти маст буданам ин имзоро гузошта бошам. Ҳоло бошад, хушёрам, – гуфт Афандӣ ба хазиначӣ.

– Набошад, рафта маст шуда биёед, – ҷавоб дод хазиначӣ.

ФИКР МЕКУНЕМ

Муаллими забон ба хонандагон барои оғози ҷумлаи нав, ки он бо ҳарфи калон навишта мешавад, ёрӣ доданӣ шуда, гуфт:

– Фикрамон тамои шуд, бачаҳо, акнун ҷӣ кор мекунем?

– Боз фикр мекунем, – ҷавоб дод бачае.

КҶРХАТ

Дар деҳа бузи марде беғоҳ аз пода ба хонааш наомад. Он мард назди Афандӣ омада, хоҳиш мекунад, ки бузи ӯро курхат кунад. Афандӣ хоҳиши мардро иҷро мекунад.

Рӯзи дигар мард бузашро аз роҳи деҳа боло, ки гургҳо пора карда будандаш, меёбад. Дар ғазаб шуда назди Афандӣ омада мегӯяд:

– Ту ҷӣ хел кӯрхат кардӣ, ки шаб аз роҳ боло бузи маро гургҳо хӯрдаанд.

Афандӣ оромона ҷавоб медиҳад:

– Ман аз роҳ поёнро кӯрхат карда будам.

КАДОМАШРО МЕГЎЕД?

Марде болои хӯрокхӯрии дӯсташ даромада омад.

– Биёед, дӯстам, марҳамат. Туро хушдоманат дӯст медоштааст, – гуфт соҳибхона.

– Кадомашро мегӯед? – пурсид марди меҳмон.

БАЛЕ, ТОЧИР!

Дар имтиҳони дохилшавӣ ба шӯъбаи забон ва адабиёти тоҷик муаллими имтиҳонгиранда аз ҷавобҳои подарҳавои доништалабе ба танг омада гуфт:

– Оё шумо дуруст фикр кардаед, ки дар оянда чӣ мешавад?

– Бале, тоҷир шуданиам, – гуфт доништалаб.

ТЕЛПАК

– Кӯҳҳои маҳаллаи мо ба чӣ монандӣ доранд? – гуфт муаллими ҷуғрофия ба хонандагони синфи панҷум.

– Ба телпак, – ҷавоб дод хонандае.

– Чаро ин тавр фикр мекунӣ? – боз пурсид муаллим.

– Чунки он ҷо ҳамеша хунук ва пурбарф аст, – гуфт хонанда.

БОЗ НАОЯД

Падари хасисе заковат ва доноии писарчаашро санҷидани шуда аз ӯ пурсид:

– Чаро бисёриҳо аз қафои меҳмон то истгоҳ рафта ӯро гусел намуда, баъд гашта ба хона меоянд?

– Мабодо боз гашта наоянд, – ҷавоб дод писар.

ИСТЕД

– Фарз кардем, ки ҳамаи мо ба автобус ништа ма-софаи роҳи байни Душанбе ва Файзободро, ки 50 км аст, тай карданием, – ба хонандагони синфи якум мурочиат карда гуфт муаллим.

– Мо ба ноҳияи Ваҳдат расидем. Роҳ 20 км кӯтоҳ шуд. Акнун то ноҳияи Файзобод чанд километри дигар монд? – пурсид муаллим.

– Хонандае саросемавор аз ҷояш хеста гуфт:

– Муаллим, автобусро чанд дақиқа нигоҳ доред. Хонаи бибиам дар ҳамин ноҳияи Ваҳдат, дар сари роҳ. Ҷӯро як хабар гирам.

БО НАМАК

– Намак бо ҷӣ ба реаксия дохил мешавад? – гуфт муаллими кимия ба хонандагон.

– Бо шӯрбо, – ҷавоб дод хонандае.

МАН МАШИНИСТ БУДАМ

Муаллим: – Ҷаро китобхоят чиркину варақхояш кандагӣ?

Хонанда: – Додарчаам гирифтӣ поездбозӣ кард.

Муаллим: – Барои ҷӣ ба дасти ӯ додӣ? Худат кучо будӣ?

Хонанда: – Ман машинист будам.

ҶАРИМА

– Оча, барои ҷӣ нозири роҳ аз вай мард ҷарима мегирад?

– Ӯ қоидаи роҳгардиرو вайрон кард, – ҷавоб дод модар ба писарчааш.

– Пас барои ҷӣ худӣ нозир дар байни роҳ истодааст? – бо таачуб ба модар нигариста гуфт писарак.

САРИ МАЗОР

Афандӣ посбони идораи бонуфузе буд. Касе ба идора паиҳам занг мезанад. Афандӣ ба кор андармон шуда, гӯшаки телефонро дертар мебардорад. Телфонкунанда чун мефаҳмад, ки бо посбон гап мезанад, ўро гапҳои пасту баланд ва қабех мегӯяд, ки чаро гӯшаки телефонро набардошт.

Афандӣ узру маъзарат пеш оварда аз ў аз кучо телефон карданаширо мепурсад.

– Аз Сари Мазор, – бадхашмона ҷавоб медиҳад он мард.

– Аз сари мазор? Ҷои нағз рафта будаед, – мегӯяд Афандӣ. – Илоҳо ҳаргиз аз он ҷо бар нагардед, – гуфта гӯшаки телефонро дар ҷояш мегузорад.

ФИЛБАЧА

Чашми филбача ҳангоми тамошои китоби «Алифбо» ба расми муш афтод.

Аз тарс доду фарёд бардошта пой бар болои расм кӯфт.

ТЕЛЕФОН

Орзучон доимо бо пойҳои чиркинаш ба хона даромада, гилему кӯрпачаҳоро зер мекард. Модар борҳо ўро сарзаниш карда хоҳарчаи чорсолаашро дар тозагӣ ибрату мисол меовард. Аммо ҳамаи ин ба Орзучон заррае таъсир намекард.

Боре Орзучон аз хонаи ҳамсоя ба хонаашон занг зад. Бунафша, ки назди телефон буд, гӯшаки онро ба гӯш гузошту баланд фарёд зад:

– Очачон! Очачон! Ин ҷо биёед. Орзучон бо пойҳои хоколудаш ба даруни телефон даромадааст.

ҚАНДОБ

Шарифаи хурдсол ҳамроҳи бобояш дар боғ сайр мекард. Бобо сеbero аз дарахт канда ба даҳон бурд: – Ҳай, ҳай ин себ қанд барин ширин будааст, – гуфт бобо.

– Бобоҷон, шумо ба себ қандоб дода будед, ки қанд барин ширин шудааст, – гуфт ба бобояш Шарифа.

БОЗ БАҲОИ ДУ

Муаллими забон ба хонандае, ки вазифаи хонагиро ҷавоб дода натавонист, саволи иловагӣ дод.

– Набошад, ҷумлае гӯй, ки дар он ягон хели шумора истифода шуда бошад.

Хонанда хеле фикр карда ноумедона гуфт:

– Маълум, ки имрӯз ҳам аз баҳои ду халосӣ нест.

НИМКОЛАҶОН

Муаллим: – Исмҳо чанд хел мешаванд?

Хонанда: – Се хел.

Муаллим: – Кадомҳо?

Хонанда: – Ҷондор, бечон ва нимколаҷон.

ХЕЛИ ПУЛҲО

Дар дарси ҳуқуқ муаллим аз хонандагон суол кард:

– Кадом хели пулҳоро медонед?

– Пулҳои ҳақиқӣ ва қалбакӣ,- ҷавоб дод хонандае.

АГАР ТУ МЕБУДӢ

Ҳамин ки модар аз кор омад, писарчаи хурдсолаш Шариф шикояткунон гуфт:

– Маро акоям зад.

- Чаро? Хайр, ту гиря накардӣ, охир? – пурсид модар.
- Гиря мекардаму аммо ту набудӣ, – ҷавоб дод Шариф.

ЧАПА МЕШАВАД

- Дар дарси забон хонандае дар тахтаи синф ҷумлаи «Мошин бо суръати тез ҳаракат мекард» – ро навишт.
- Муаллим: – Канӣ гӯй бо суръати тез чӣ мешавад?
- Чапа мешавад, – ҷавоб дод хонанда.

ПЕЧОНИДА ШАВАД

- Хонандаи синфи панҷум аз модаркалонаш маслиҳат пурсид: – Бибичон, ба кадом рӯзнома обуна шавам?
- Писарам, ба ягон рӯзномаи калонтараш обуна шав, ки чизе печонида шавад, – ҷавоб дод модаркалон.

БА ЁД БИЁР

- Имшаб хоби ачибе дидам, – гуфт Салим ба ҳамсинфаш Салом, – ҳоло бошад онро фаромӯш кардам. Канӣ онро ту ба ёд биёр?
- Ман хоби дидаи тӯро аз кучо медонам? Онро ту дидай, на ман-ку? – гуфт Салом.
- Охир, дар хобам ту ҳам будӣ-ку? – саволмез ба Салом нигарист Салим.

ВАҚТИ МЕВАДУЗДӢ

- Моҳи июл, август кадом айёми соланд? – пурсид муаллим.
- Айёми мевадуздӣ, – ҷавоб дод хонанда.

БА ГУРӢҲИ ЧАРРАНДАҲО

Муаллими биология саволи додаашро равшантар шарҳ дода, ба Фирӯз гуфт: – Ана муш ё санҷобро гирем. Инҳо ба гурӯҳи оилаи хояндаҳо дохил мешаванд. Кани, акнун гӯй, гов ба кадом оилаи ҳайвонҳо дохил аст?

– Ба оилаи чаррандаҳо, – ҷавоб дод Фирӯз.

ДУР НЕ

Муаллими нучум аз хонандае пурсид: – Ана аз ҳамин ҷои истамон то «хонаи» Моҳтоб чанд километр аст?

– Он қадар ҳам дур не. Бо автобус як истгоҳ. Он тарафаш панҷ дақиқаина роҳ.

СИТОРАҲО

Муаллими нучум аз хонандае пурсид: – Дар бораи ситораҳо гап зан.

– Бо Ситораи синфамон дугона ҳастам. Модаркалони Ҳанифа Ситора ном дорад, – ҷавоб дод хонанда.

КӢҲҲО

– КӢҲҲО чанд хел мешаванд? –бо саволи умумӣ ба хонандагон муроҷиат кард муаллим.

– КӢҲҲО баланд ва паст мешаванд, – ҷавоб гуфт баҷае.

БЕСАР

– Ту тамоман бесар (беодоб) шудай, – коҳиш кард Собирҷонро модараш.

– Қаллаам дар ҷояш-ку? – бо таҳайюр дасташро ба сараш расонда гуфт Собирҷон.

МУНДАРИЧА

Шеърҳо	3
Чистонҳо	26
Ҳикояҳо	28
Таронаҳо	66
Латифаҳо	71

СУБҲОН ҲАБИБУЛЛО

КЎҲИ АБР

(барои наврасон ва ҷавонон)

Ороиши *Орзу Раҳмонӣ*
Муҳаррири ороиш *Ромиш Шералӣ*
Муҳаррири саҳифабандӣ *Меҳрӣ Саидова*

Ба матбаа 21.01.2013 супорида шуд.
Чопаш 28.01.2013 ба имзо расид. Ҷузъи чопӣ 5.
Андозаи 60x841/16. Адади нашр 1000 нусха.

Муассисаи нашриявии «Адиб»-и
Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон.
734018. Душанбе, кӯчаи Н. Қаробоев, 17а